

License to Operate

Duurzame arbeidsmarktoplossingen
voor de procesindustrie

EINDRAPPORTAGE

Scholieren

Werkenden

Werkzoekenden

Info-Atlas

Marketing & Communicatie

License to Operate

EINDRAPPORTAGE

juni 2013

Inhoud

Voorwoord	5
Leeswijzer	6
Hoofdstuk 1 LtO bundelt krachten, een terugblik	7
Interview Huub Truijen, voorzitter stuurgroep LtO, een terugblik op de succesfactoren	10
Programma in vogelvlucht	11
Overzicht domeinen en projecten	12
Projectstructuur	13
Participanten projectorganisatie	14
Hoofdstuk 2 Scholieren	15
Strategie en resultaat	16
S1: VMBO Aspirant Proces Operator	18
S2: Nieuw curriculum VMBO Techniek	18
S3: Leerroute VMBO-MBO	19
S4: Gekwalificeerde docenten Procestechniek in het VMBO	19
S5: Vernieuwen en uitrollen werkplan procestechniek PSO VMBO onderbouw	20
S6: Vergroten uitstroom havisten in opleiding procestechniek	20
S7: Operator Class Limburg	21
S8: Pilot Keuzeprogramma procestechniek in het VMBO	21
Hoofdstuk 3 Werkenden	23
Strategie en resultaat	24
W1: Vergroten rendement BBL-opleidingen	26
W2: Onderzoek haalbaarheid werkgarantie procesoperator op basis van gedeeld Werkgeverschap	26
W3: Herstart opleiding voortijdige uitvallers BBL-opleidingen	27
Hoofdstuk 4 Werkzoekenden	29
Strategie en resultaat	30
WZ1: Inzet expertise in de projectperiode ter bestendiging van de samenwerking na de projectperiode	31
WZ2: Speeddates Procestechniek	31
WZ3: Collectief werkzoekenden management	32
WZ4: Operator Perspectief begeleidt werkzoekenden naar procestechniek	32
WW1: Werkenden-Werkzoekenden project	33
Hoofdstuk 5 Info-Atlas	35
Strategie en resultaat	36
Hoofdstuk 6 Marketing & Communicatie	39
Strategie en resultaat	40
Website People in Process	41
Nieuwsbrieven	41
Netwerkevent 'People in Process'	42
Netwerkevent 'Dag zonder Grenzen' / Dag van het MKB Limburg	42
Netwerkevent Borging en Overdracht	43
Themabijeenkomsten	44
Hoofdstuk 7 Financiële Rapportage	45
Hoofdstuk 8 Borging en vooruitblik uitrol Noord- & Midden-Limburg	47
Interview Gerard Ensink, programmamanager LtO	48
Samenvoeging TCZL/PTL/LtO	49

Voorwoord

Chemie en procestechniek in Limburg! Een van oudsher sterk aanwezige sector met nog steeds een enorm potentieel voor onze provincie. Zowel als het gaat om zijn bijdrage aan de topsectoren Chemie en Materialen als vanwege zijn potentie om de werkgelegenheid te laten groeien. Het belang van de procestechniek voor deze regio is groots.

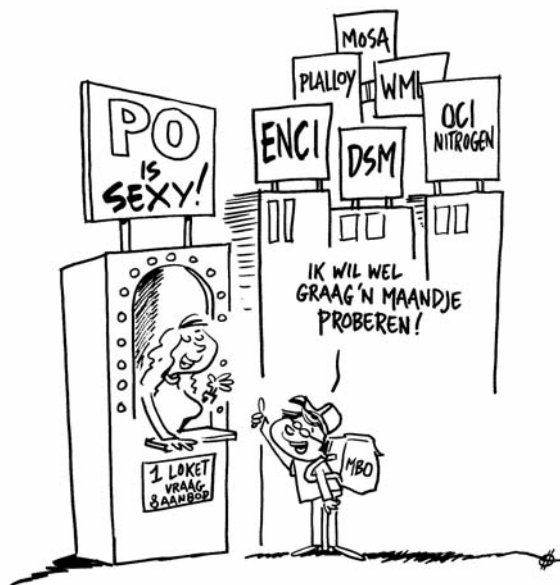
Om de industrie sterk te houden is voldoende en kwalitatief hoge instroom van procesoperators een must. Met een dalende beroepsbevolking, vergrijzing en ontgroening vraagt dit om een eensgezinde koers waar alle partijen, die samen de sector vormen, gedurende langere tijd aan vasthouden. Investeren in opleidingen, goed werkgeverschap en gedeelde verantwoordelijkheid hierin, is wat ons te doen staat!

Dit is niet alleen te realiseren met voldoende geld, aanwezig voor verbeteringen, maar vooral een kwestie van mensenwerk. Dat was ook de insteek toen de Provincie Limburg in 2008 het projectplan License to Operate onderschreef en een projectstructuur opzette bestaande uit de evenredige vertegenwoordiging van de drie o's. Door de aanpak te richten op de domeinen Werkenden, Werkzoekenden en Scholieren is er specifieke aandacht geweest voor zowel in-, door- als uitstroom binnen de procestechniek. Alleen zo ben je als regio in staat om voldoende en hoogwaardige procesoperators op te leiden, van werk te voorzien en te behouden binnen de sector. Ook hier is dus, in lijn met de indeling van het techniekpact dat recentelijk is opgesteld, aandacht voor 'kiezen voor, leren voor en werken in' geweest. Een aanpak die tot succes heeft geleid.

Ik ben blij met voorliggend rapport en verheugd te kunnen constateren dat de projectactiviteiten van License to Operate een plaats hebben gevonden in bestaande organisaties. Zo pakken de ROC's, PTL en TCZL de verworvenheden vanuit het domein Scholieren verder op en bouwen de uitzendbureaus samen met het UWV en Servicepunt Techniek voort op de verworvenheden vanuit de domeinen Werkenden en Werkzoekenden.

De sector, dat zijn we met zijn allen, met het bedrijfsleven voorop. Ik ben ervan overtuigd dat wanneer we samen blijven optrekken langs de koers die is uitgestippeld, procestechniek de motor is voor innovatie en bedrijvigheid in de regio.

Bert Kersten
Gedeputeerde Onderwijs en arbeidsmarkt
Provincie Limburg

Leeswijzer

Voor u ligt de eindrapportage License to Operate. De eindrapportage bestaat uit:

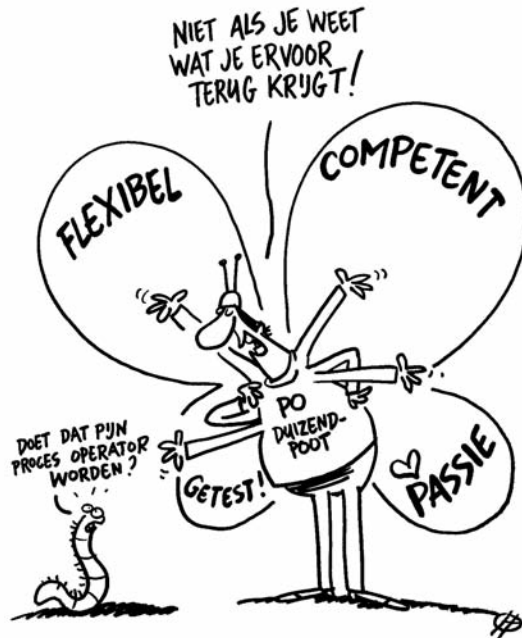
- een korte terugblik (Hoofdstuk 1);
- een toelichting per domein (aangegeven door tabs) op de hoofdlijnen (zie 'Strategie en resultaat') gevolgd door de projectbeschrijvingen (Hoofdstuk 2-6);
- een financiële rapportage (Hoofdstuk 7);
- aandacht voor de borging, een vooruitblik op de uitrol in Noord- en Midden-Limburg en de samenvoeging TCZL / PTL / LTO (Hoofdstuk 8).

Onder 'Strategie en resultaat' vindt u per hoofdstuk de algemene beschrijving van het betreffende domein, gevolgd door een uitgebreide toelichting per project. Hierdoor kan er sprake zijn van enige overlap in de informatie.

Hoofdstuk 1

LtO bundelt krachten, een terugblik

Een terugblik op de succesfactoren

Chemie in de chemie

"Terugblikkend mag gesteld worden dat LtO is uitgegroeid tot een schoolvoorbeeld van krachtenbundeling," stelt voorzitter Huub Truijen. "Een krachtenbundeling waaruit bleek dat onderwijs, overheid en ondernemingen, de drie o's, ervan doordrongen waren dat samenwerking essentieel is voor het realiseren van een vitale arbeidsmarkt in de Limburgse procesindustrie. Daarin lag de grote kracht van dit initiatief en daarin ligt ook de sleutel van het succes. Chemie is één van de belangrijkste motoren van onze economie. Door het creëren van chemie tussen onderwijs, overheid en ondernemingen draait die motor weer op volle toeren."

"Al was de weg daar naartoe niet gevrijwaard van hindernissen," vertelt Truijen terugkijkend. "Toen het plan vorm kreeg en de uitvoering startte, hadden we economisch gezien de wind in de rug. Door de crisis dreigde het aanvankelijke enthousiasme een flinke deuk op te lopen. Plots werd menig een terughoudend. Het vergde nogal wat energie en aandacht om de mensen bij de les te krijgen en de langetermijnvisie levend te houden. Dat was niet altijd even makkelijk, maar de noodzaak bleef onverbiddelek aanwezig. De praktijk toonde aan dat door vergrijzing binnen tien jaar de helft van de operators zou verdwijnen. Actie nemen was in deze dus geen keuze maar pure noodzaak."

Schaduwspel

"Daar raakten alle partijen steeds meer van doordrongen. Tegelijkertijd wortelde ook het besef dat dit alleen terdege kon worden opgelost door over de eigen schaduw heen te stappen en dit probleem gezamenlijk aan te pakken. Het vooropstellen van dit gezamenlijk belang bleek uiteindelijk één van de grote succesfactoren. De financiële steun van de Provincie heeft hier een essentiële rol in gespeeld," benadrukt hij. "Er waren al initiatieven tussen de drie o's, maar deze ondersteuning heeft ervoor gezorgd dat we dit ook daadwerkelijk tot een succes hebben kunnen maken."

Van de geijkte paden

"Een andere belangrijke succesfactor was de ambitieuze doelstelling. Doordat van meet af aan duidelijk was dat deze niet eenvoudig te verwezenlijken zou zijn, werden we min of meer gedwongen de geijkte paden te verlaten en daadkrachtig op

zoek te gaan naar alternatieven. Dat leidt ons naar de volgende succesfactor: de creativiteit, energie en inventiviteit van de mensen die vanuit de diverse disciplines deze alternatieven gezocht en ook daadwerkelijk gevonden hebben. Een duidelijke visie, doelstelling en samenwerking is onontbeerlijk, maar deze moet in de praktijk wel ingevuld worden. Zonder hun tomeloze inzet was dit niet mogelijk geweest. Bepalend was tevens de nauwe samenwerking met Procestechiek Limburg. Ook dit is in grote mate bepalend geweest voor het succes van LtO."

Gezocht en gevonden

"Als je naar Nederland kijkt, is Limburg hierin een absolute voorloper. Toekomstige ontwikkelingen laten zien dat zo'n samenwerking ook steeds meer als randvoorwaarde gaat gelden," concludeert hij. "Het is natuurlijk fantastisch dat we dit resultaat hebben weten te boeken. Er is daadwerkelijk iets bereikt. Dat komt tot uiting in de groeiende instroom van het aantal leerlingen, de positievere beeldvorming en positionering van de chemie in het algemeen en de wijze waarop we andere initiatieven nu kunnen ondersteunen aan de hand van de door LtO ontwikkelde best practices. We hebben samen gezocht naar een arbeidsmarktoplossing voor de procesindustrie en met LtO ook daadwerkelijk het antwoord gevonden."

Programma in vogelvlucht

License to Operate (LtO) was een overkoepelend initiatief van overheid, ondernemers en onderwijs, gericht op het vinden van duurzame arbeidsmarktoplossingen voor de procesindustrie in Zuid-Limburg, nu en in de nabije toekomst. Doel was om gedurende de projectperiode de structurele tekorten aan procesoperators op de arbeidsmarkt aan te vullen. Tevens moest LtO ervoor gaan zorgen dat ondernemingen, onderwijsinstellingen en overheden vanaf 2013 samen in staat zouden zijn de arbeidsvraag en het arbeidsaanbod in de procesindustrie in balans te houden.

LtO = ambitieus

Om de dynamische arbeidsmarkt in de procesindustrie goed te laten functioneren, is het essentieel een structurele instroom van zo hoog mogelijk opgeleide procesoperators te waarborgen. Er werden stevige ambities geformuleerd om dit te verwezenlijken. Zo diende er jaarlijks een instroom van 100 leerlingen bij de ROC's gerealiseerd te worden, resulterend in een gediplomeerde uitstroom van 85 procent. Daarnaast moesten leer/werkarrangementen ertoe leiden dat ongeschoolde medewerkers alsnog een startkwalificatie konden behalen en zouden werkzoekenden met potentie voor de procesindustrie geselecteerd en bijgeschoold worden.

Tot de ambities behoorde ook het stimuleren en faciliteren van werkgevers om 'een leven lang leren' mogelijk te maken en om de werknemers te motiveren de geboden kansen te benutten om hun opleidingsniveau naar een hoger niveau te tillen. Duidelijk was dat dit alleen gerealiseerd zou kunnen worden indien alle betrokkenen, vanuit het besef dat dit in hun eigen belang was, deze ambities zouden omarmen. Bovenstaande doelstellingen moesten circa vijfhonderd opleidingsinschrijvingen opleveren in de periode najaar 2010 tot ultimo 2012.

LtO = resultaatgericht

De mogelijkheden van License to Operate zijn eindig, vandaar de sterke focus op resultaat. De inspanningen van LtO zijn in vijf domeinen onderverdeeld. Hieronder het overzicht van de doelen, activiteiten en resultaten van de drie hoofddomeinen en de twee flankerende domeinen.

1. Scholieren

Procestechniek is afwisselend en uitdagend, maar onbekend maakt onbemind. Door het organiseren van samenhangende activiteiten en het geven van voorlichting kan de bekendheid met procestechniek onder jongeren vergroot worden. Vooral

de vmbo- en havo-leerlingen met wis- en natuurkunde vormden een belangrijke doelgroep. Er was een aantal deelprojecten dat zich hier specifiek op richtte.

Zo vonden er, onder directe begeleiding van de medewerkers, diverse voorlichtingsactiviteiten plaats op procestechnieklocaties en bij onderwijsinstellingen en bedrijven. Tevens werd er procestechnisch curriculum en materiaal ontwikkeld.

2. Werkenden

Vanwege het nijpend tekort aan personeel is het aantal ongeplumeerde werknemers in de procesindustrie groot. Door ervoor te zorgen dat deze groep alsnog een startkwalificatie behaalt, wordt de doorstroming, zowel binnen het bedrijf als tussen bedrijven onderling, gestimuleerd en komt ook de arbeidsmarkt zelf in beweging. Het overall verhogen van het opleidingsniveau is tevens de enige wijze waarop tegenwicht kan worden geboden aan het kennisverlies als gevolg van de toenemende vergrijzing. Om dit te kunnen bewerkstelligen was het essentieel een gedegen opleidings- en begeleidingsbeleid op te stellen.

3. Werkzoekenden

De procesindustrie heeft grote moeite om de juiste mensen aan te trekken. Het relatief grote aantal werkzoekenden in de regio biedt kansen. Het merendeel beschikt echter over een te laag opleidingsniveau of heeft onvoldoende werkervaring. Het was dus essentieel om een selectie te maken van potentiële instromers, deze te begeleiden en waar nodig bij te scholen. Dit zou echter alleen mogelijk zijn indien verschillende relevante partijen de krachten bundelden.

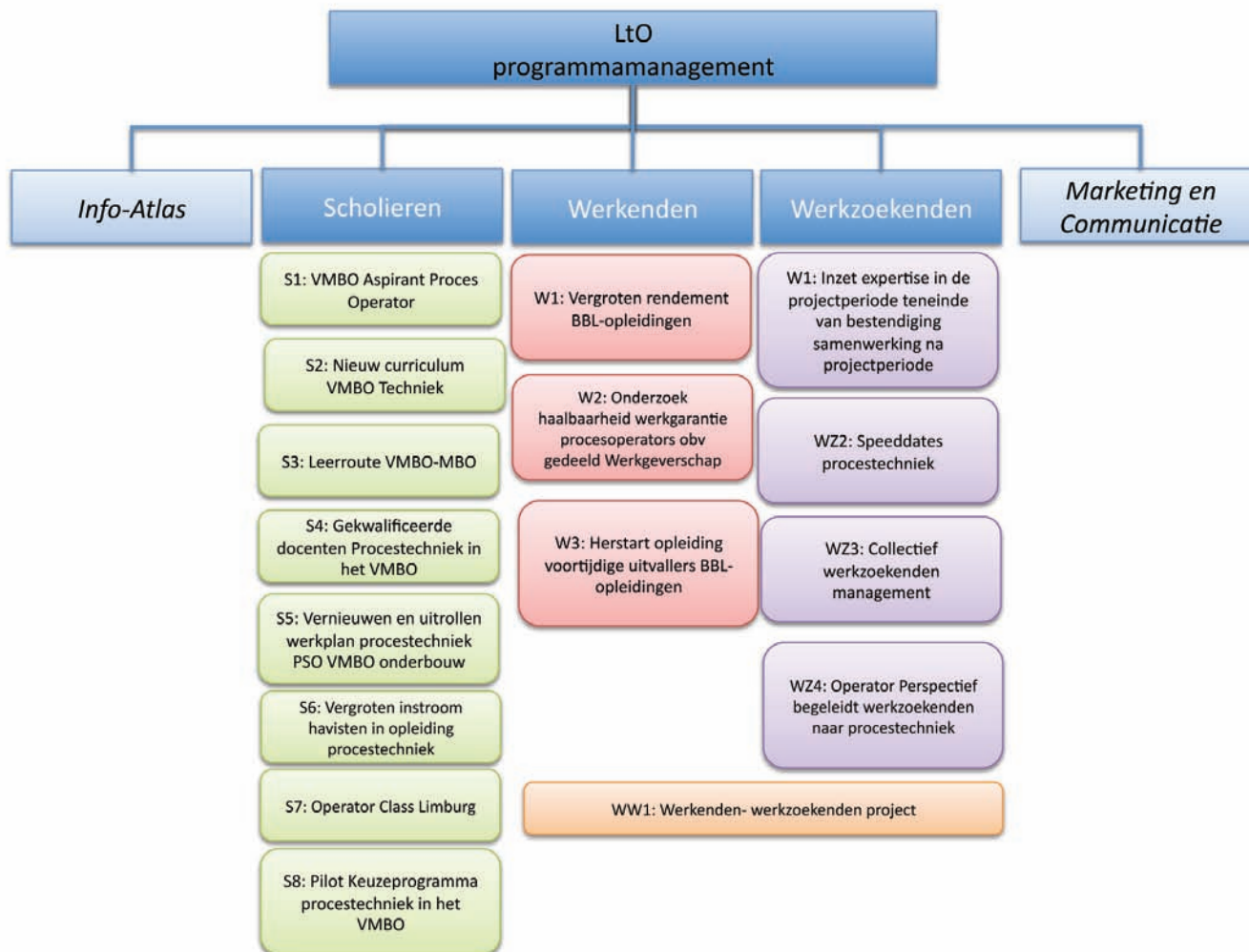
4. Info-Atlas

Het bieden van eenduidige, actuele en online toegankelijke informatie was een belangrijke basisvoorwaarde voor het succes van LtO. Om hierin te kunnen voorzien is het samenhangende informatiesysteem Info-Atlas ontwikkeld. Het systeem verschaft inzicht in zowel de statische (organisatie-inhoudelijke) informatie over de betrokken partijen zoals bedrijven, scholen en werkzoekenden, als in de dynamische (actuele) informatie zoals de ontwikkeling van leerlinginstromen.

5. Marketing en Communicatie

Er zijn veel initiatieven om de procesindustrie op een positieve manier onder de aandacht te brengen. Dat doen ze alle op een eigen wijze. LtO wilde bijdragen aan de ontwikkeling van een overkoepelend gedachtegoed. Dat gebeurde door de betrokken partijen transparant te maken, ze actief bijeen te brengen en de onderlinge samenwerking te stimuleren.

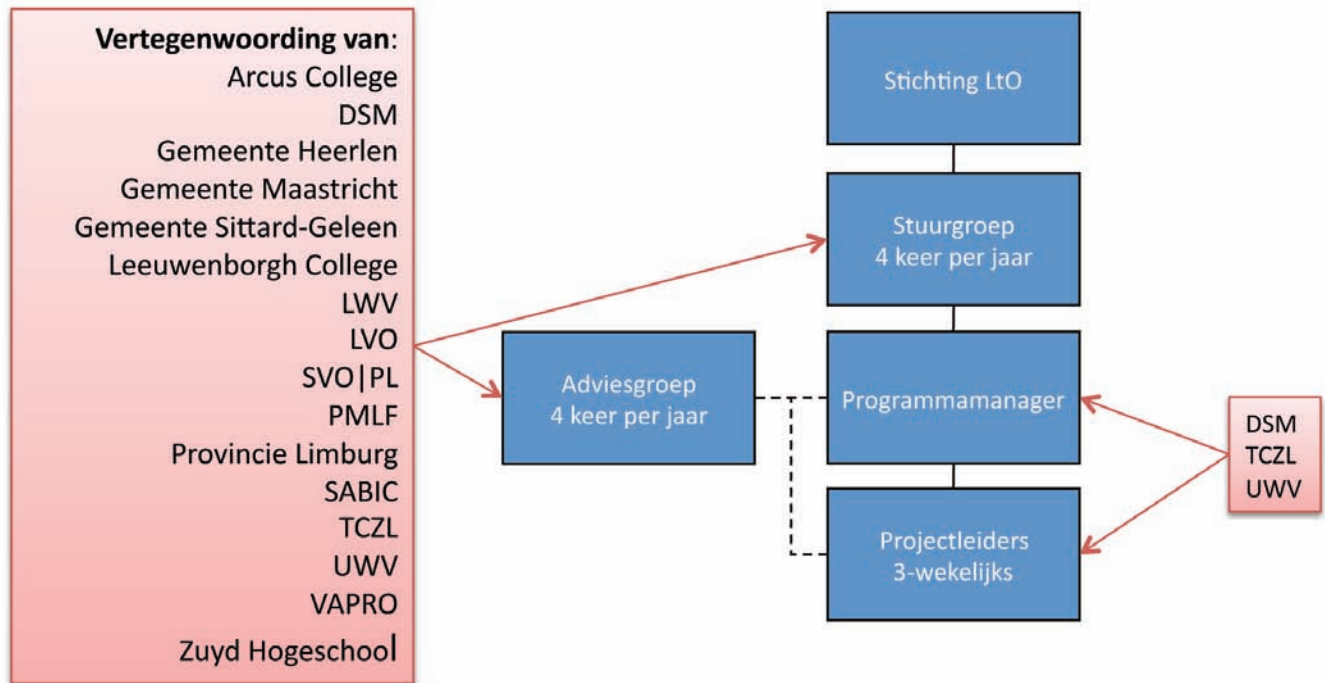
Overzicht domeinen en projecten

Additionele activiteiten:

- Vooruitblik uitrol Noord- & Midden-Limburg
- Samenvoeging TCZL/PTL/LtO

Projectstructuur

Participanten projectorganisatie

<i>Voornaam</i>	<i>Achternaam</i>	<i>Bedrijf</i>
Stuurgroep		
Toon	Theunissen	Arcus College
Riet	de Wit	Gemeente Heerlen
André	Willems	Gemeente Maastricht
Pieter	Meekels	Gemeente Sittard-Geleen
Carla	Langen	Leeuwenborgh College
Wim	Wijnen	LWV
John	Monsewije	Namens LVO en SVOIPL
Serve	Verstappen	Provincie Limburg
Huub	Truijen	SABIC
Jørgen	Sørensen	TCZL
Ben	Frank	UWV
Theo	Seip	VAPRO
Adviesgroep		
Ramon	Niessen	Arcus College
Herm	Hendrixx	DSM
Ernie	Rijvers	Gemeente Heerlen – Tripool
Pieter-Paul	van de Wouw	Gemeente Maastricht
Peter	Blasic	Gemeente Sittard-Geleen
Guido	Beckers	Namens LVO en SVOIPL
Ron	Bonekamp	
Theo	Peters	OVP PMLF
Hans	de Jong	Provincie Limburg
Nicky	Schmeits	
Roy	Palmen	ROC Leeuwenborgh
John	Van Olffen	SABIC
Chris	Peters	UWV
Manuel	Stoffels	
Jos	Schreurs	Zuyd Hogeschool
Programmagroep		
Gerard	Ensink	TCZL
Wien	Kohl	TCZL
Anique	Soetermeer-Gabriëls	TCZL
Henk	Butink	UWV

Hoofdstuk 2

Scholieren

Strategie en resultaat

De beoogde doelstelling van Lto in het domein Scholieren was het realiseren van een jaarlijkse instroom van honderd leerlingen in de mbo-opleidingen Procestechniek. In het hiervoor ontwikkelde programma is voortgebouwd op de succesvolle ketenaanpak van de 'Week van Procestechniek' van de Stichting Procestechniek Limburg (PTL) en het project 'Aspirant Procesoperator VMBO' van het Technocentrum Zuid-Limburg (TCZL). In het laatstgenoemd project hebben het Charlemagne College in Kerkrade, het Graaf Huyn College in Geleen en het St. Maartenscollege in Maastricht de beschikking gekregen over een Miniplant Procestechniek (MPPT) en het speciaal voor vmbo-leerlingen ontwikkeld lesmateriaal 'Aspirant Procesoperator VMBO' bestaande uit tweehonderd studie-uren.

Het Lto-programma richtte zich op een drietal doelstellingen. De eerste doelstelling was de instroom vanuit het vmbo te vergroten door het vak Procestechniek op te nemen in de zogeheten 'vrije ruimte' van het vmbo-curriculum. Dit gebeurde door zowel de leerlingen van de BK-leerwegen als de leerlingen van de TL-leerweg praktische vaardigheden te laten opdoen door te werken in de MPPT.

Naast de drie scholen, die reeds beschikten over een MPPT heeft Lto nog een MPPT laten plaatsen in het Broekland College in Hoensbroek en het Broekhin College in Swalmen. Daarnaast heeft Lto ook een educatieve computergame van de MPPT laten ontwikkelen waarmee leerlingen alle proceshandelingen 'droog' kunnen oefenen alvorens ze daadwerkelijk zelfstandig in de MPPT aan de slag gaan. Het implementeren van deze activiteiten in het leerplan van de vmbo-scholen bleek in de praktijk meer energie en tijd te vergen dan aanvankelijk werd verwacht.

Aangezien Procestechniek geen deel uitmaakt van het vmbo-vakkenpakket zijn er in het vmbo nagenoeg geen gekwalificeerde vakdocenten Procestechniek beschikbaar. De oorspronkelijke inschatting van een beschikbare 'vrije ruimte' van tweehonderd studie-uren bleek daardoor in de praktijk niet realistisch.

Om de MPPT en de educatieve game toch te operationaliseren in het leerproces zijn coaches uit het bedrijfsleven ingezet. Dit bleek in de praktijk een succesformule.

Deze coaches, in het bezit van ruime praktijkervaring, hebben elke school één dag per week ondersteund door middel van training en het begeleiden van docenten bij het lesgeven. Daarnaast pasten zij het lesmateriaal aan, aan zowel de ken-

merken van de vmbo-leerlingen als aan de beschikbare tijd en zorgden zij voor een procestechnische optimalisatie van de MPPT en de educatieve game.

In alle projectscholen werken de leerlingen volgens het leerplan met zowel de educatieve game als de MPPT.

Inmiddels is het, in het kader van de vernieuwing van de examenregeling in het vmbo, mogelijk voor de BK-leerwegen om, naast een vernieuwd centraal geëxamineerd kernprogramma, tevens op de regionale bedrijvigheid afgestemde keuzeprogramma's aan te bieden en te examineren. Dat schept de mogelijkheid om maximaal vier keuzemodules Procestechniek van elk honderd uren aan te dragen.

In overleg met de vernieuwingscommissie vmbo is het Graaf Huyn College een pilot gestart waarin samen met Lto een examenprogramma voor vier keuzemodules Procestechniek ontwikkeld werd. Na de accordering door de vernieuwingscommissie zal Lto samen met het GHC een leerplan opstellen. Dit maakt het in de toekomst mogelijk om de oorspronkelijk ontwikkelde lessen voor 'Aspirant Operator', bestaande uit tweehonderd lessen, in het leerplan op te nemen. Overwogen wordt nog om, in het kader van een doorlopende leerlijn, de resterende ruimte van tweehonderd lessen te vullen met mbo-leerstof. Dit project zal doorlopen tot eind 2013.

Tweede doelstelling was om ook de instroom vanuit het havo te vergroten. Dit gebeurde door derdejaars havo-leerlingen te laten deelnemen aan de, op hun niveau afgestemde, 'Week van de Procestechniek' en tevens aanvullend enthousiasmerende activiteiten te ontwikkelen voor vierde- en vijfdejaars havo-leerlingen. Hiermee is ingespeeld op de Zuid-Limburgse krimp, de gewijzigde schoolkeuze van leerlingen en ouders (meer havo, minder vmbo) en de vraag naar hogere niveaus vanuit het bedrijfsleven (meer VAPRO C dan B en meer VAPRO B dan A). Voor een deel van de havo-afgestudeerden is de mbo-leerweg effectiever dan een rechtstreekse hbo-leerweg. In een themadag op de Chemelot Campus is met directeuren, decanen en NS-docenten van de Zuid-Limburgse havo-scholen hierover van gedachten gewisseld. In 2011 hebben 150 derdejaars havo-leerlingen uit Parkstad deelgenomen aan de 'Week van de Procestechniek'. In 2012 waren dat er in heel Zuid-Limburg 370.

Als aanvulling hierop hebben de vierde- en vijfdejaars havo-leerlingen diverse activiteiten uitgevoerd, te weten:

- gastdocentlessen (zes sessies voor in totaal 180 leerlingen);
- excursies op de Chemelot Campus (twee sessies met 32 leerlingen);
- experimenten uitvoeren bij CHILL (twee sessies met 32 leerlingen);
- lessen in proeffabriek Procestechniek bij Zuyd Hogeschool (negen leerlingen).

Het realiseren van de doelstelling om meer havo-leerlingen te laten kiezen voor de route havo-mbo-(werken)-(hbo) vergt een lange adem. Daarbij moet in gedachten worden gehouden dat ook het vergroten van de vmbo-instroom niet van vandaag op morgen gerealiseerd kan worden.

De target om een jaarlijkse instroom van circa dertig havo-leerlingen in de 'Operator Class Limburg' te verwezenlijken, lijkt op grond van de huidige ervaringen haalbaar.

Hiermee zou een terugloop van de vmbo-instroom, als gevolg van demografische ontwikkelingen en veranderingen in de schoolkeuze, gecompenseerd kunnen worden. Tevens wordt daarmee tegemoetgekomen aan de toenemende behoefte aan hoger gekwalificeerde procesoperators.

De huidige instroom schommelt tussen de vijf en tien leerlingen per jaar.

De doelstelling om een instroom van 100 leerlingen in de mbo-opleidingen Procestechniek te verwezenlijken, is per 1 oktober 2012 gerealiseerd voorafgegaan door een instroom van 78 leerlingen per 1 oktober 2010 en 80 leerlingen per 1 oktober 2011.

De derde doelstelling was om het concept van de 'Operator Class Limburg' te versterken. LTO heeft zowel een bijdrage geleverd aan de promotiecampagnes van Arcus College en PTL als aan het enthousiasmeren en motiveren van potentiële deelnemers middels (kostbare) huisbezoeken. Om deze activiteiten zonder cofinanciering van derden in de toekomst in stand te kunnen houden is een pilot uitgevoerd. Door het frequenter inzetten van sociale media en het gebruik van een speciaal hiervoor ontwikkelde ICT-module wordt getracht de kosten van de huisbezoeken te verlagen zonder hiermee de effectiviteit aan te tasten. Beide vernieuwingen zijn reeds geïmplementeerd.

S1: VMBO Aspirant Proces Operator

Het LtO-project 'VMBO Aspirant Procesoperator' stelde zich ten doel de bekendheid met en belangstelling voor procestechniek bij vmbo-leerlingen te vergroten door ze in de bovenbouw te laten werken in een Miniplant Procestechniek (MPPT). Daarnaast dienden de leerlingen in de vmbo-bovenbouw de mogelijkheid te krijgen om een gedeelte van de opleiding Basisoperator te volgen. Tevens moest het project de doorstroom van vmbo-leerlingen naar de mbo-opleidingen Procestechniek via doorlopende leerlijnen vergroten.

Dit heeft erin geresulteerd dat één vmbo-school vanaf 1 januari 2012 beschikte over een MPPT en er voor 1 september 2011 een onderzoek plaatsvond naar de effectiviteit van de Miniplant in een TL/GL-omgeving. Om vervolgens, bij positief resultaat, uiterlijk 1 december 2012 nog een vmbo-school te voorzien van een MPPT. Daarnaast hebben twee docenten van deze scholen ieder veertig uur stage gelopen bij procestechnische bedrijven en zijn zij geïnstrueerd in het werken met de MPPT. Ook is het beschikbare lesmateriaal voor zowel de KBL, als de GL/TL geoptimaliseerd.

Het project 'VMBO Aspirant Procesoperator' heeft hiermee een concrete bijdrage geleverd aan de ontwikkeling van de (arbeidsmarkt voor de) procestechniek in de regio. Vijftien procent van de eindejaars vmbo-leerlingen Techniek (op de projectscholen) kiest nu jaarlijks voor een mbo-opleiding Procestechniek. Daarnaast sluit vijftien procent van de eindejaars vmbo-leerlingen Techniek, van de Kaderberoepsgerichte leerweg (van de projectscholen), de opleiding Basisoperator ten dele af met een certificaat 'Aspirant Procesoperator'. Ook is het aantal vmbo-leerlingen, van de TL/GL (van de projectscholen), dat jaarlijks kiest voor een mbo-opleiding Procestechniek met vijf procent toegenomen.

S2: Nieuw curriculum VMBO Techniek

In het project 'Nieuw Curriculum VMBO Techniek' zijn twintig producten/projecten gerealiseerd die gerelateerd zijn aan de zeven leefwerelden in de techniek. Tevens zijn het lesmateriaal voor procestechniek en de aanverwante technische disciplines gedigitaliseerd en/of interactief gemaakt.

Het project heeft ertoe geleid dat het (paperbased) lesmateriaal, dat in het kader van dit project voor procestechniek ontwikkeld werd, gedigitaliseerd is en nu door de leerlingen in de bovenbouw van het vmbo interactief kan worden toegepast. Dat geldt ook voor de (proces)besturing en/of (proces)maintenance van het ontwikkelde product. Daarnaast is er een concept ontwikkeld dat gebruikt kan worden om ook de overige producten, die ontwikkeld zijn in het project 'Nieuw Curriculum VMBO Techniek', te digitaliseren.

De bijdrage die hiermee werd geleverd aan de ontwikkeling van de (arbeidsmarkt voor de) procestechniek in de regio is dat de aantrekkelijkheid van de sector Techniek in het vmbo werd vergroot, de in-, door- en uitstroom naar de sector in het vmbo werd verhoogd en de relatie vmbo-mbo met het bedrijfsleven is versterkt.

S3: Leerroute VMBO-MBO

Het project 'Leerroute VMBO-MBO' werd uitgevoerd in het kader van het *Human Capital Chemie initiatief*. Hierin participeerden naast Zuid-Limburg nog drie regio's, te weten: Noord-Holland, Emmen en Rotterdam. Zuid-Limburg droeg bij aan de beoordeling en ontwikkeling van het promotiemateriaal en ontwikkelde lesmateriaal voor de leerlingen van de TL. Een ononderbroken leerweg vmbo-mbo is al vergevorderd voor de KBL.

Door dit project is er promotie- en lesmateriaal ontwikkeld voor een ononderbroken leerweg vmbo-mbo Procestechniek volgens het concept van het 'Nieuw Curriculum VMBO Techniek Limburg' in het algemeen en de leergang 'Aspirant Procesoperator' in het bijzonder. De ononderbroken leerweg vmbo-mbo Procestechniek is gestart per 1 augustus 2012. Daarnaast zijn de regionale Technet-kringen uitgebreid met een procestechnisch domein.

De bijdrage die hiermee is geleverd aan de ontwikkeling van de (arbeidsmarkt voor de) procestechniek in de regio is dat de instroom vanuit het vmbo naar de mbo-opleidingen Procestechniek is vergroot, de kwaliteit van deze (en eventuele alternatieve) onderwijsroutes is verbeterd en de regionale samenwerking tussen scholen en bedrijven, gericht op de doorstroom vmbo-mbo, naar een hoger niveau is getild.

S4: Gekwalificeerde docenten Procestechniek in het VMBO

Het vmbo beschikt over te weinig gekwalificeerde docenten Procestechniek. Het LtO-project 'Praktijkcoaches voor VMBO-techniekdocenten' bood tijdelijk ondersteuning om het brede scala aan nieuwe en beschikbare instrumenten, waaronder de Miniplant Procestechniek en de simulatiegame, in de praktijk te kunnen gebruiken.

Hiervoor is het ontwikkelde instrumentarium tijdig geïmplementeerd en aantoonbaar toegepast en werd het leerlingen-gebruik gemeten en gerapporteerd aan LtO. Met behulp van een vastgesteld rooster is de gespecificeerde inzet van de gekwalificeerde docent Procestechniek geregistreerd. Daarbij lag het accent op het werken met leerlingen door vmbo-docenten. De gekwalificeerde docent Procestechniek rapporteerde periodiek aan LtO over de vorderingen van de vmbo-docenten. Dit gebeurde op basis van een POP, dat werd opgesteld op het gebied van procestechnische expertise. Op 31 december 2012 sloten de vmbo-docenten met succes een bijscholingsprogramma Procestechniek af, dat ze volgden op grond van het bijscholingsbeleid van de school. Het is de bedoeling dat de vmbo-scholen, gebruik makend van de mogelijkheden van het personeelsbeleid, zorgdragen voor de inbedding van gekwalificeerde docenten Procestechniek in hun docentenbestand.

Door het waarborgen van de optimale toepassing en de effectiviteit van het vmbo-instrumentarium, dat is ontwikkeld om leerlingen te informeren over, te interesseren voor en op te leiden in de procestechniek, is wederom een bijdrage geleverd aan de ontwikkeling van de (arbeidsmarkt voor de) procestechniek in de regio. Tevens is met dit project de kennis en affiniteit op het gebied van procestechniek bij vmbo-docenten vergroot.

S5: Vernieuwen en uitrollen werkplan procestechniek PSO VMBO onderbouw

Aangezien Procestechniek geen deel uitmaakt van het vmbo-vakkenpakket heeft Procestechniek Limburg (PTL) voor de eerste- en tweedejaars vmbo-leerlingen een eigen 'Werkplek Procestechniek' gecreëerd. Hiermee is een eerste oriënterende kennismaking met procestechniek gerealiseerd.

De 'Werkplek Procestechniek' is een fysieke werkplek waar leerlingen met behulp van een website, diverse proefopstellingen en opdrachten zelfstandig aan de slag kunnen gaan met procestechniek. Zo krijgen zij al een beetje een idee wat dit vak inhoudt en kunnen zij al in een vroeg stadium affiniteit hiermee opbouwen. Dat vergroot de kans dat zij na het vmbo een mbo-opleiding proces-, onderhouds- of laboratoriumtechniek gaan volgen.

Op verzoek van PTL is de vernieuwing van de 'Werkplek Procestechniek', met cofinanciering van LtO, als LtO-project opgevoerd. Uit een verkennend onderzoek van PTL bleek dat er op landelijk niveau voldoende best practices in ontwikkeling waren. PTL heeft besloten om in plaats van een specifieke vernieuwing op regionaal niveau, vooral deze ontwikkelingen te volgen. Daarmee verviel de basis voor LtO om het project te continueren.

S6: Vergroten uitstroom havisten in opleiding procestechniek

Het LtO-project 'Meer Havisten naar Procestechniek' was erop gericht de uitstroom van havisten naar opleidingen in de procestechniek te vergroten. Havisten werden in het verleden niet actief betrokken bij de 'Week van de Procestechniek'. Dit project, dat liep van 2011 tot en met 2012, beoogde meer havisten enthousiast te maken voor beroepen in de procesindustrie.

Het project resulteerde erin dat vanaf 2012 alle derdejaars havo-leerlingen in Zuid-Limburg, die affiniteit hebben met exacte vakken en belangstelling tonen voor het NT-Pakket (Natuur & Techniek) of het NG-pakket (Natuur & Gezondheid), kunnen deelnemen aan het Procestechniek Limburg-programma van de 'Week van de Procestechniek voor havisten'. De vierdejaars havo-leerlingen met een NT-pakket van het schooljaar 2012/2013 die in het schooljaar daarvoor hadden deelgenomen aan de 'Week van de Procestechniek voor havisten' kregen in de periode september tot en met december 2012 een vervolgactiviteit aangeboden, die gerelateerd was aan procestechniek. Dit gold eveneens voor de vijfdejaars havo-leerlingen van het schooljaar 2012/2013 met een NT-pakket die in de twee voorafgaande jaren deelnamen aan de LtO-activiteiten met betrekking tot procestechniek en belangstelling toonden voor dit vak. Daarnaast konden voortijdige uitvallers, afkomstig van de hbo-opleidingen Chemische Technologie en Life Sciences met belangstelling voor een beroep in de procesindustrie, deelnemen aan een begeleidings- en testprogramma voor het volgen van een verkorte mbo-opleiding Procestechniek. Ook de voortijdige uitvallers van aanverwante technische mbo-opleidingen en deelnemers van het zogenoemde vavo-onderwijs (voortgezet algemeen volwassenen onderwijs) konden hier gebruik van maken. Het project leverde daarnaast een 'Notitie van aanbevelingen' op om de activiteiten en beoogde effecten te verduurzamen.

De bijdrage hiervan aan de ontwikkeling van de (arbeidsmarkt voor de) procestechniek in de regio: een stijgende uitstroom havisten naar mbo Procestechniek en hbo Chemische Technologie van jaarlijks vijf procent ten opzichte van het gemiddelde over de jaren 2008 tot en met 2010, met een minimum van dertig deelnemers per jaar.

S7: Operator Class Limburg

De 'Operator Class Limburg' bevorderde de instroom van de enige Limburgse dagopleiding (BOL) voor operators op mbo A-, B- en C-niveau. Deze opleidingen worden uitgevoerd door het Arcus College op de locaties Heerlen en Roermond. Bij diplomering betaalt het bedrijfsleven (leden van Procestechniek Limburg) de gemaakte studiekosten terug aan de studenten en biedt het tevens een werkgarantie.

'Operator Class Limburg' vormt in feite het sluitstuk van de ketenaanpak van Procestechniek Limburg (PTL) en de ROC's. Alle voorafgaande enthousiasmerende en informerende activiteiten zijn alleen zinvol als de vmbo- en havo-leerlingen aan het eind van hun studie interesse hebben in een mbo-opleiding Procestechniek, deze ook daadwerkelijk gaan volgen en een uitdagende en inspirerende opleiding kunnen doorlopen met uitzicht op werk en goede loopbaanperspectieven.

Het project 'Operator Class Limburg' is een initiatief van het Arcus College in samenwerking met PTL, ondersteund door de Provincie Limburg. In 2011 en 2012 zijn door LtO, naast de reguliere bekostiging, in een aflopende omvang extra middelen geïnvesteerd.

Dit moest op 1 oktober 2012 resulteren in een instroom van tenminste honderd leerlingen naar de BOL-opleidingen Procestechniek. De PTL-bedrijven en ROC's moesten er vervolgens zorg voor dragen dat er voldoende stageplaatsen voor het toenemend aantal leerlingen beschikbaar waren.

De bijdrage die hiermee is geleverd aan de ontwikkeling van de (arbeidsmarkt voor de) procestechniek in de regio:

- een grotere instroom naar de BOL-opleidingen Procestechniek;
- leerlingen die gekozen hebben voor een mbo-opleiding Procestechniek doorlopen een passende en kwalitatief hoogstaande opleiding met zicht (en veelal zekerheid) op werk;
- een grotere uitstroom van gediplomeerde procesoperators vanuit de BOL-opleidingen.

S8: Pilot Keuzeprogramma procestechniek in het VMBO

Doelstelling van het project was om een door het Ministerie van OCW vastgesteld keuzeprogramma en examenprogramma Procestechniek voor het vmbo op te stellen.

De beoogde projectresultaten:

- het Graaf Huyn College (GHC) fungeert als pilotschool voor het keuzeprogramma en examenprogramma Procestechniek in het vmbo;
- LtO stelt in overleg met het GHC een voorbeeld keuzeprogramma en examenprogramma Procestechniek op dat wordt ingediend bij de Stichting Platform VMBO en SLO;
- LtO ondersteunt GHC bij het opstellen van een leerplan voor het keuzeprogramma Procestechniek, waarbij optimaal gebruik wordt gemaakt van de door LtO, Technocentrum Zuid-Limburg en Procestechniek Limburg ontwikkelde instrumenten (waaronder het lesmateriaal, de simulaties en de Miniplant Procestechniek);
- LtO adviseert en ondersteunt GHC, en eventueel andere vmbo-scholen, bij de implementatie van het keuzeprogramma en examenprogramma Procestechniek.

Dit moest ertoe leiden dat jaarlijks minimaal vijftien procent van de eindejaarsleerlingen, van de vmbo-scholen die dit keuzeprogramma aanboden, zou kiezen voor het keuzeprogramma Procestechniek.

Hoofdstuk 3

Werkenden

Strategie en resultaat

De BBL opleidingen (van de ROC's: Arcus College en Leeuwenborgh) vormen een belangrijk instrument om het vakmanschap van procesoperators in de (Zuid-Limburgse) procesindustrie op het vereiste niveau te brengen en/of te houden. Werkgevers faciliteren, vanuit hun welbegrepen belang (op middellange termijn), hun medewerkers om *een leven lang leren* mogelijk te maken. Reeds werkende procesoperators kunnen zich niet alleen bijscholen in hun functie, maar tevens hun potentie benutten om hun opleidingsniveau te verhogen. Hierdoor ontstaat er dynamiek aan de onderkant van de procesoperatormarkt ten behoeve van jongeren en werkzoekenden.

Uit een, in opdracht van Technocentrum Zuid-Limburg, door Etil uitgevoerde 'nulmeting' over de jaren 2004 tot en met 2008 bleek dat de ongediplomeerde uitstroom te hoog is, globaal vijftig procent, en de opleidingsduur, met uitschieters tot vijf jaar, gemiddeld te lang.

LtO stelde zich ten doel de deelname van werkenden aan BBL-opleidingen vanuit de HR-doelstelling van bedrijven (gericht op de middellange termijn) te vergroten, in samenwerking met de ROC's (Arcus College en Leeuwenborgh) het rendement van de BBL-opleidingen te verbeteren en de aantrekkelijkheid van de opleidingen voor cursisten en bedrijven te optimaliseren. Een reductie van de uitstroom ongediplomeerden met 25 procent levert immers 150 tot 200 extra gediplomeerde procesoperators op.

Om dit te bereiken voerde LtO de volgende acties uit. Zo werd aan Etil gevraagd om de zogenoemde nulmeting ook uit te voeren voor de cohorten 2009 en 2010. De resultaten hiervan lagen in lijn met de uitkomst van de cohorten 2004 tot en met 2008. Op grond daarvan is besloten om Etil opdracht te verlenen een kwalitatief onderzoek uit te voeren naar de oorzaken van de lange opleidingsduur en de hoge uitstroom ongediplomeerden. Hiervoor zijn zowel de opleiders als de cursisten en bedrijven geënkquêteerd.

Tegelijkertijd hebben de ROC's, op verzoek van LtO, een 'long list' aangeleverd van uitvallers op BBL-opleidingen in de periode 2008 tot en met 2010. Op basis hiervan hebben de ROC's een 'short list' opgesteld van kandidaten die de opleiding alsnog in relatief korte tijd (circa één jaar) met succes zouden kunnen afronden. Doel hierbij was om zo'n vijftig voortijdige uitvallers te laten herstarten met hun BBL-opleiding.

LtO heeft daarnaast, in samenwerking met PMLF, een tweetal beperkte onderzoeken uitgevoerd naar de bevindingen en ervaringen van cursisten en bedrijven betreffende de deelname aan EVC-trajecten en de haalbaarheid van gedeeld werkgeverschap voor (proces)operators bij ENCI, BASF en MOSA. Hieruit bleek dat EVC voor zowel bedrijven als opleiders, een geschikt instrument is voor het toepassen van maatwerk en dat deze partijen over voldoende vrijheid beschikken om EVC effectief in te zetten. Er was dus geen noodzaak voor LtO om hiervoor nog een projectmatige aanpak te ontwikkelen. Bedrijven, onderwijsinstellingen en intermediairs die actief zijn op het gebied van detachering dienen dit zelfstandig op te pakken. Binnen een themagroep is met uitzendorganisaties overleg gevoerd over het opzetten van netwerken van bedrijven die samenwerken met uitzendorganisaties op het gebied van personeelsplanning en personeelsvoorziening. Dit is voor de opleidingsinstellingen van belang omdat cursisten die hun BBL-werkplek verliezen hiermee mogelijk toch hun opleiding zouden kunnen voortzetten. (Van beide onderzoeken is een rapport uitgebracht.)

De inspanningen van de ROC's om de kandidaten, die geselecteerd zijn uit een groep van driehonderd voortijdige uitvallers op BBL-opleidingen, een herstart te laten maken, leverde slechts een handvol inschrijvingen op. In een aantal gevallen was de leerwerkplek weggefallen en kon daardoor de opleiding niet worden voortgezet. Andere uitvallers hadden inmiddels een baan in een andere sector of waren niet meer gemotiveerd voor een opleiding in de procestechniek. Geconcludeerd werd dat na uitval direct actie dient te worden ondernomen om betrokkenen voor de opleiding te behouden.

Parallel aan deze ontwikkeling vond het onderzoek van Etil plaats naar de oorzaken van het lage diplomarendement en de lange opleidingsduur. De geënkquêteerde cursisten zijn willekeurig gekozen aan de hand van de door de ROC's aangeleverde 'long list' van driehonderd uitvallers. De samenvattende conclusie luidde dat de meeste uitval voorkomt op A-niveau. De voornaamste redenen hiervoor zijn het wegvallen van de BBL-baan of een gebrek aan motivatie. Redenen voor de hoge uitval op de niveaus B en C zijn veelal gerelateerd aan persoonlijke omstandigheden en het ontbreken van voldoende begeleiding.

Er vindt een uitgebreide intake plaats, er worden (indien nodig) testen afgenomen en er worden vaak duidelijke overeenkomsten en afspraken gemaakt.

Om de opleiding succesvol af te sluiten, hebben cursisten

steun van het thuisfront nodig, maar dienen ze vooral ook over de benodigde zelfdiscipline te beschikken. Tevens moet er een balans worden gevonden in de combinatie werken, studeren en privé. Daarbij is er zowel vanuit het bedrijf als vanuit het ROC meer communicatie en begeleidingstijd gewenst. De ROC's concludeerden dat ze voortijdige uitvallers beter in het oog moeten houden en bedrijven vonden de docenten niet altijd inspirerend genoeg en onvoldoende up-to-date.

In het rapport 'Techniek van het hele opleidingsproces van leerlingen beter beheersen' doet Etil diverse aanbevelingen. In hoofdlijnen komt dit neer op de volgende tien adviezen:

1. optimaliseer de intake (selectie-testen-verwachtingspatroon over en weer van cursist en bedrijf);
2. geef het nut aan van een diploma (fit for the future);
3. neem een diploma-eis op in het contract tussen het bedrijf en de cursist;
4. vervang het open leersysteem door een meer gedisciplineerde onderwijsvorm, zorg voor inspirerende docenten, aangevuld door een coach/mentor in het bedrijf;
5. creëer in verband met de ploegendiensten flexibel ingerichte opleidingstrajecten;
6. hanteer een 'early warning-systeem' om potentiële uitvallers vroegtijdig te identificeren;
7. bedrijven moeten meer in begeleidingstijd investeren (intake en opleiding);
8. betrek bedrijven bij de keuze voor docenten;
9. bedrijf en ROC moeten van tevoren de verwachtingen goed managen aangezien een herstart na vroegtijdig stoppen moeilijk is;
10. maak aan de BBL'ers duidelijk waar zij terecht kunnen voor hulp.

De ROC's hebben op verzoek van en in overleg met LtO een verbeterplan opgesteld voor de uitvoering van de BBL-opleidingen gebaseerd op:

- de conclusies en aanbevelingen van het rapport van Etil van december 2012;
- de eigen ervaringen ten aanzien van het benaderen van voortijdige uitvallers om de BBL-opleiding alsnog succesvol af te ronden;
- de uitkomst van hun overleg in januari 2013 met ruim dertig bedrijven waarvoor zij BBL-cursisten opleid(d)en.

Recent hebben de ROC's, Arcus College en Leeuwenborgh, besloten de uitvoering van de opleidingen Procestechiek, alsmede het accountmanagement, onder één aansturing en aan-

pak te scharen. Het cluster BBL-opleidingen omvat zevenhonderd tot achthonderd cursisten.

Het verbeterplan, waar LtO financieel aan bijdraagt, kent de volgende aandachtsgebieden:

- beter informeren van potentiële cursisten;
- verbeteren van de intake, het testen en het monitoren van de studievoortgang op basis van een evaluatie van de effectiviteit van de huidige producten en processen;
- verbeteren van het rapportagesysteem voor cursisten en bedrijven;
- inrichten van een volgsysteem voor ongediplomeerde uitstromers;
- intensiveren van het gebruikersoverleg;
- bieden van de mogelijkheid om de opleiding toch succesvol af te kunnen ronden in het geval van ontslag (verlies BBL-werkplek).

Er wordt naar gestreefd om een en ander af te ronden vóór de start van het schooljaar 2013/2014.

W1: Vergroten rendement BBL-opleidingen

Het LtO-project 'Vergroten rendement BBL-opleidingen' streeft ernaar het aantal gediplomeerden van de BBL-opleidingen te verhogen. Een BBL-opleiding is een beroepsopleiding in de vorm van werkend leren.

Uit een 'nulmeting' van Etil in 2010 bleek dat bij de BBL-opleidingen van de ROC's sprake is van een lange opleidingsduur en een hoge uitstroom ongediplomeerden. Het project W1 deed onderzoek naar de oorzaken hiervan en de verbeterpunten.

In het kader hiervan is door Etil voor 1 augustus 2012 een onderzoek uitgevoerd naar de oorzaken van de lange opleidingsduur en de hoge uitstroom ongediplomeerden van de BBL-opleidingen. Hierbij werd uitgegaan van de rapporten die de ROC's en de Onderwijsinspectie jaarlijks hierover opstellen. Daarnaast hebben de ROC's samen met LtO voor 1 augustus 2012 een plan van aanpak opgesteld ter verbetering van de aantrekkelijkheid en het rendement van BBL-opleidingen Procestechniek voor werkenden (en werkzoekenden). Om meer inzicht te krijgen, publiceren de ROC's jaarlijks voor 31 december hun cumulatieve rendementcijfers per schooljaar en per cohort volgens een overeengekomen systematiek.

Bijdrage hiervan aan de ontwikkeling van de (arbeidsmarkt voor) procestechniek in de regio:

- jaarlijks (cumulatief) zestig meer gediplomeerde operators afleveren in de schooljaren 2010/2011, 2011/2012 en 2012/2013, door het verkorten van de opleidingsduur en een reductie van de uitstroom ongediplomeerden;
- het bewerkstelligen van een relatieve groei van de instroom met vijf procent per jaar door de aantrekkelijkheid van de BBL-opleidingen Procestechniek bij werkenden te vergroten.

W2: Onderzoek haalbaarheid werkgarantie procesoperator op basis van gedeeld Werkgeverschap

Met een beperkt aantal bedrijven werd onderzocht of de scenario's voor gedeeld werkgeverschap en de daaraan gekoppelde werkgarantie voor procesoperators haalbaar zijn.

Dit heeft erin geresulteerd dat er een haalbaarheidsonderzoek is opgesteld en uitgevoerd. Tevens zijn mogelijke scenario's geformuleerd om dit toe te passen.

De bijdrage die dit heeft geleverd aan de ontwikkeling van de (arbeidsmarkt voor de) procestechniek in de regio is dat dit project een pool van adequaat geschoolde werkenden heeft opgeleverd die flexibel en divers in meerdere bedrijven kunnen worden ingezet.

W3: Herstart opleiding voortijdige uitvallers BBL-opleidingen

Het project 'Herstart opleiding voortijdige uitvallers BBL-opleidingen' richtte zich erop tenminste vijftig voortijdige uitvallers van de opleidingen Beroepsbegeleidende Leerweg (BBL) ertoe te bewegen hun opleiding alsnog gediplomeerd af te sluiten.

In het kader hiervan zijn tenminste vijftig voortijdige uitvallers van BBL-opleidingen van de cohorten 2008, 2009 en 2010 voor 1 februari 2012 benaderd om opnieuw te starten met de opleiding. Hiervan waren er 25 afkomstig van het Arcus College en 25 van Leeuwenborgh. Tevens zijn de effecten in beeld gebracht betreffende het vooraf testen van deelnemers en de flankerende begeleidingsmethodieken. Om deze aanpak te verduurzamen is een 'Notitie van aanbevelingen' opgesteld.

Uit een bestand van driehonderd ongediplomeerde uitvallers zijn vijftig potentiële herstarters telefonisch benaderd. Het aantal daadwerkelijke aanmeldingen was echter miniem. Hieruit kon geconcludeerd worden dat er eerder in het proces actie moet worden ondernomen en wel uiterlijk direct na uitval. Besloten is daarom het 'Verbeterplan uitvoering BBL-opleidingen' (zie W1) versneld uit te voeren.

De bijdrage hiervan aan de ontwikkeling van de (arbeidsmarkt voor de) procestechniek in de regio is dat een aantal voormalige cursisten van BBL-opleidingen die, volgens het eindtermen-model, de opleiding voortijdig ongediplomeerd hebben verlaten op deze wijze alsnog binnen afzienbare tijd hun diploma zouden kunnen behalen. Daarbij zouden de flankerende activiteiten, die hierbij effectief zijn, toegepast kunnen worden.

Hoofdstuk 4

Werkzoekenden

Strategie en resultaat

De projecten in het domein 'Werkzoekenden' moesten een impuls geven aan de privaatsamenwerking en een bijhoudend structureel dienstverleningsconcept creëren voor de procestechiek op Zuid-Limburgs schaalniveau, gericht op de verbinding tussen onderwijs en arbeidsmarkt ter bevordering van de in-, door- en uitstroom.

De activiteiten, die deel uitmaken van het LtO-project, zijn uitgevoerd door het Werkgeversservicepunt Zuid-Limburg en het Servicepunt Techniek met daarin een primaire rol voor UWV, PMLF en ROC.

Deze opdracht van LtO richting UWV heeft mede geresulteerd in een branchegerichte aanpak voor de procesindustrie middels het bestaande Sectoroverleg Techniek. Dit leidde tot een integratie in de bestaande structuur van de werkgeversdienstverlening van het UWV.

Vanuit LtO zijn sectorspecifieke 'Speeddates' ingezet, die nu permanent onderdeel uitmaken van de aanpak van UWV Zuid-Limburg. Ook de banenmarkten op 11 oktober 2012 en 28 februari 2013 in C-Mill te Heerlen hebben geresulteerd in een sectorale aanpak voor Zuid-Limburg. Hiermee is een banenmarkt gecreëerd voor technische bedrijven en werkzoekenden in de techniek.

In het kader van het 'Collectief werkzoekenden management' werd geconstateerd dat het aantal werkzoekenden in de procesindustrie de laatste jaren is gehalveerd. In 2009 stonden er 440 werkzoekenden ingeschreven, in 2010 waren dat er 330. In 2011 en 2012 daalde dit aantal tot respectievelijk 220 en 200. Inmiddels is echter weer een kentering waarneembaar. Eind 2012 schommelde het bestand, onder meer door de uitstroom bij Solar, tussen de 195 en 240 werkzoekenden. De doelstelling om jaarlijks 75 werkzoekenden te laten instromen, ligt niettemin binnen handbereik. In de periode 2011 tot en met juni 2012 zijn 264 sectorale plaatsingen gerealiseerd, waarbij 127 werkzoekenden konden worden aangeduid als nieuwe instromers. Tot en met november steeg het aantal nieuwe instromers nog tot 142. Daarmee is de doelstelling voor de jaren 2011 en 2012, die gezamenlijk een instroom dienden op te leveren van 150 werkzoekenden, bijna behaald. Feit is echter ook dat er geen groei meer plaatsvindt.

Door de aanhoudende onzekerheid op de arbeidsmarkt in het voorjaar van 2013 werd de instroom een halt toegeroepen en is het aantal werkzoekenden weer gestegen terwijl de

uitstroom, naar verwachting tijdelijk, een dieptepunt heeft bereikt. De vervangingsvraag zal zich in de periode 2014-2018 wel zeer nadrukkelijk gaan manifesteren.

Vervolg in 2013

Alle activiteiten in het kader van Werkzoekenden worden aanpak en gecoördineerd vanuit het UWV Werkgeversservicepunt/ Servicepunt Techniek. Naast de reguliere activiteiten en de bespreking via het Sectoroverleg Techniek dient het arbeidsmarktplatform als overlegkanaal voor de procesindustrie.

De opvolger van LtO's DOE-Groep: Arbeidsmarktplatform Procesindustrie Zuid-Limburg

Het geïnitieerde vervolg heeft reeds concreet vorm gekregen. In 2013 zullen een aantal partijen actief zijn, te weten: uitzend- en flexorganisaties, dienstverleners, ROC's, particuliere opleiders, werkgevers, PMLF en UWV Werkgeversdienstverlening. De actoren blijven bijeen in het Arbeidsmarktplatform Procesindustrie Zuid-Limburg. Kernactiviteit blijft het bevorderen van de instroom werkzoekenden in de procesindustrie. Daarbij blijven ook de vanuit LtO gerealiseerde activiteiten, zoals de Werkgeversbenadering procesindustrie 2011, als leidraad dienen.

Voor 2013 zijn voorlopig de volgende activiteiten benoemd:

- het realiseren van een instroom van 100 BBL'ers (opleiders/werkgevers) en 75 nieuwe instromers in de procesindustrie (UWV/werkgevers);
- het gezamenlijk, met alle actoren onder regie van UWV/PMLF, opvolgen van de werkgeversbenadering 2011/2012.

In 2013 zijn er reeds twee bijeenkomsten geweest. Zo was er op 13 maart 2013 een bijeenkomst en vond er op 29 mei 2013 een speciale themabijeenkomst plaats.

WZ 1: Inzet expertise in de projectperiode ter bestendiging van de samenwerking na de projectperiode

Doel van dit project was onderzoek te verrichten naar het draagvlak en bij positieve respons een branchegericht Servicepunt op te zetten van, voor en door procestechnische ondernemers. Door de uitvoering van talrijke projecten is veel kennis en kunde vergaard. UWV WERKbedrijf beschikt over de benodigde landelijke en regionale ervaring in diverse sectoren om projectomgevingen te vertalen naar structureel bestendige dienstverleningsconcepten geënt op het principe 'van, voor en door ondernemers'. In de aanloop daar naartoe kan additioneel een initiërende, ondersteunende, adviserende en faciliterende rol worden aangeboden.

Het hiermee beoogde effect was om zo een vervolg te geven aan de privaatsamenwerking en een bijhorend structureel dienstverleningsconcept te creëren voor de procestechniek op Zuid-Limburgs schaalniveau, gericht op de verbinding tussen onderwijs en arbeidsmarkt ter bevordering van de in-, door- en uitstroom.

De activiteiten, die deel uitmaken van het LTO-project, zijn uitgevoerd door het Werkgeversservicepunt Zuid-Limburg en het Servicepunt Techniek met daarin een primaire rol voor UWV, PMLF en het ROC. Op basis van een door LTO eerder geuite wens om een Servicepunt ten behoeve van de procestechniek te ontwikkelen, is inmiddels besloten aan te haken bij het bestaande Servicepunt Techniek Zuid-Limburg. De ontwikkelingen, overlegstructuur en praktische activiteiten hebben zodanig vorm gekregen dat de partijen elkaar weten te vinden en constructief samenwerken. Binnen de stuurgroep Servicepunt Techniek Zuid-Limburg wordt de procestechniekindustrie door vertegenwoordigers van de kenniscentra, de opleidingsfondsen en werkgevers vertegenwoordigd. Op uitvoeringsniveau is PMLF ook reeds vertegenwoordigd in het maandelijks sectoroverleg. Recent vindt er vanuit het Servicepunt Techniek in de vorm van een structureel overleg, vier tot zes keer per jaar, ook op uitvoeringsniveau intensievere samenwerking plaats met Procestechniek Limburg.

WZ 2: Speeddates Procestechniek

Met de 'Speeddates Procestechniek' werd op geheel nieuwe wijze geprobeerd om werkzoekenden te mobiliseren naar werkgevers en vacatures. De 'Speeddates' vormden reeds een reguliere activiteit van het UWV WERKbedrijf en Servicepunt Techniek Zuid-Limburg. LTO organiseerde voor de procestechniek sectorspecifieke varianten.

De 'Speeddates Procestechniek' werden georganiseerd op diverse locaties in Zuid-Limburg. Deelnemende bedrijven waren de flexbureaus met activiteiten in de procesindustrie en mogelijk geaccrediteerde bedrijven van het kenniscentrum PMLF (kenniscentrum beroepsonderwijs bedrijfsleven voor de sectoren Procestechniek, Operationele techniek, Media en Laboratoriumtechniek).

De 'Speeddates' richtten zich op bedrijven met concrete vacatures en werkzoekenden die ingeschreven stonden bij het UWV. Daarbij was het ook mogelijk om zij-instromers en niet-uitkeringsgerechtigden aan te melden of uit te nodigen.

In 2011 en 2012 werden er één tot twee keer per maand 'Speeddates Procestechniek' georganiseerd. Werkzoekenden kregen op deze manier een beter beeld van de arbeidsmarkt en meer inzicht in hun mogelijkheden. Doel was om werkzoekenden te plaatsen bij bedrijven in de procesindustrie.

Dit heeft ertoe geleid dat er in 2011 een uitstroom plaatsvond van 178 mensen. Ondanks de arbeidsmarktstagnatie is ernaar gestreefd om in 2012 een vergelijkbaar resultaat te boeken. In samenspraak met de betrokken partijen is het voornemen ontstaan om deze activiteiten een structureel karakter te geven zodat deze ook na 2012 gecontinueerd worden. De betrokkenen zijn positief en enthousiast al is er wel duidelijk een lange doorlooptijd van sollicitaties waarneembaar.

WZ 3: Collectief werkzoekenden management

In het kader van het project 'Collectief werkzoekenden management' voerde het UWV WERKbedrijf Zuid-Limburg een actieve bestandsanalyse uit onder ingeschreven werkzoekenden met belangstelling voor de procesindustrie.

De analyse, die voortdurend werd geactualiseerd, startte medio 2011 en bestond uit individuele en collectieve bijeenkomsten. Dit resulteerde in een sterk verbeterd inzicht in het bestand.

Projectresultaten

-Ruim 200 ingeschrevenen zijn uitgenodigd om aan de analyse deel te nemen. Hiervan hebben er 150 een grote afstand tot de arbeidsmarkt. Om uiteenlopende redenen zijn zij niet (meer) geschikt voor deze sector. Samen met deze werkzoekenden wordt gezocht naar alternatieve mogelijkheden op de arbeidsmarkt.

-In 2011 waren er 50 werkzoekenden met een beperkte of minieme afstand tot de arbeidsmarkt. Geconstateerd werd dat er wel belangstelling was voor deze mensen maar dat plaatsing meer tijd in beslag nam als gevolg van de arbeidsmarktstagnatie. In het voorjaar van 2012 was deze groep gehalveerd.

De totale in- en uitstroom van het aantal ingeschrevenen in het bestand nam gestaag af van 440 in 2009, naar 330 in 2010 en 220 in 2011. Vanaf medio 2012 is weer een stijging van het aantal ingeschreven werkzoekenden waarneembaar.

In 2011 zijn er in totaal 178 werkzoekenden uitgestroomd. Positief was dat er in datzelfde jaar 103 nieuwe instromers waren. De doelstelling was om, net zoals bij het project 'Speeddates Procestechniek', jaarlijks een nieuwe instroom van 75 werkzoekenden te realiseren. Deze projecten waren dan ook nauw met elkaar verweven.

Tot en met november 2012 zijn 142 nieuwe instromers voor de sector geregistreerd.

WZ4: Operator Perspectief begeleidt werkzoekenden naar procestechniek

'Operator Perspectief' was een project van Arcus College en UWV WERKbedrijf dat werkzoekenden opleidde in VAPRO A of B om ze vervolgens te begeleiden naar een baan.

Doel was om jaarlijks te starten met minimaal twee groepen werkzoekenden. Afhankelijk van de mogelijkheden bij de deelnemende bedrijven, werd de deelnemers een baan- of stagegarantie aangeboden. Zowel in 2011 als in 2012 zijn groepen van start gegaan.

Om de juiste kandidaten te vinden, te selecteren, op te leiden en te plaatsen is ten behoeve van dit project een intensieve wervings- en matchingsaanpak ontwikkeld. Inmiddels zijn enkele tientallen werkzoekenden opgeleid en verder geleid naar een baan.

Er werd naar gestreefd om jaarlijks minimaal dertig werklozen op te leiden tot operator en te plaatsen op de arbeidsmarkt. Het project droeg hiermee op constructieve en concrete wijze bij aan de arbeidsmarktproblematiek van de Limburgse procesindustrie. De verantwoordelijkheid voor de borging van de activiteiten en resultaten ligt bij het Arcus College en het UWV.

WW1: Werkenden-Werkzoekenden project

Het Werkenden-Werkzoekenden project was gericht op de integratie van het dienstverleningsconcept van de 'Samenwerkende Werkpleinen Zuid-Limburg' in de LtO-activiteiten van de domeinen Werkenden en Werkzoekenden en de communicatie hierover met de bedrijven.

In dit project zijn activiteiten in de domeinen Werkenden en Werkzoekenden afgestemd op het bestuurlijk overeengekomen dienstverleningsconcept van de 'Samenwerkende Werkpleinen Zuid-Limburg'.

Hierover is op een gestructureerde en gecoördineerde wijze gecommuniceerd met de procestechnische bedrijven in Zuid-Limburg. Ruim 75 procestechnische bedrijven zijn gecontacteerd hetgeen heeft geresulteerd in 51 bedrijfsbezoeken. Ook in deze sectorale contacten is onomstotelijk de rol van de flexaanbieders aan de orde gekomen en is de samenwerking hiermee versterkt. Hiervoor is een afzonderlijk rapport aangeboden. Om het dienstverleningsconcept bij bedrijven toe te lichten werd onder andere een congres georganiseerd (zie hoofdstuk 6: netwerkevent 'People in Process').

In opvolging van dit netwerkevent kwam in 2012 een follow-up tot stand in de vorm van de DOE-Groep Doelgroepen. Kernactiviteit was het bevorderen van de instroom van werkzoekenden in de procesindustrie. Deze activiteit is gekoppeld aan het Werkenden-Werkzoekenden project. In 2012 hebben een viertal bijeenkomsten plaatsgevonden waarin afzonderlijke deelprojecten zijn uitgevoerd, besproken en gedeeld met de andere partijen. Tijdens de bijeenkomsten werd teruggeblikt op de gerealiseerde activiteiten, maar stond ook de verduurzaming van het project prominent op de agenda. De actoren in de groep besloten, ook in 2013, op eigen initiatief een vervolg te geven aan het LtO-project.

Hoofdstuk 5

Info-Atlas

Strategie en resultaat

Info-Atlas is één van de flankerende domeinen die in dienst staat van de drie hoofddomeinen Scholieren, Werkenden en Werkzoekenden. De Info-Atlas bestaat uit een database (met ruimte voor het verzamelen van informatie en het verkrijgen van rapportages) én een projectmanagementsysteem (met ruimte voor het opslaan van documenten, het bijhouden van mijlpalen en een urenregistratie per projectonderdeel van Lto).

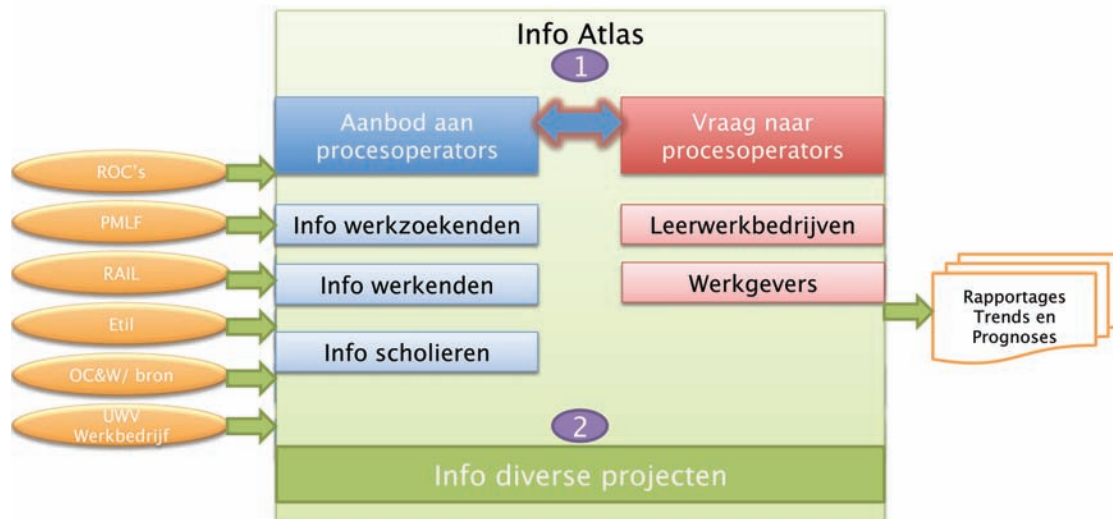
Doel van de database is het verkrijgen van online toegankelijke up-to-date informatie over de relevante domeinen Scholieren, Werkenden en Werkzoekenden. Dit levert een actueel inzicht op in de ontwikkeling van deze domeinen waarmee tevens, waar nodig, sturing kan worden gegeven aan de extra impulsen die nodig zijn voor het waarborgen van de kwaliteit en kwantiteit van procesoperators.

De database is bedoeld om:

- de informatiebehoefte eenduidig te definiëren;
- mogelijke leemtes in noodzakelijke informatiestromen op te vullen;
- alle voor Lto relevante informatie en analyses samen te brengen en te stroomlijnen;
- de informatieverzamelingen van alle betrokken partijen: Werkplein, overheden, Technocentrum Zuid-Limburg, PMLF/COLO, onderwijs en bedrijven op elkaar af te stemmen en toegankelijk te maken voor de Lto-doelstellingen.

Voor 'de vraagkant' was het van belang dat bedrijven in hun dialoog met 'de aanbodkant' tot veel scherpere formuleringen kwamen (niveaus, competenties) dan voorheen het geval was.

Doel van het projectmanagementsysteem was om de direct betrokkenen van het Lto-programma de mogelijkheid te bieden hier centraal documenten in op te slaan, mijlpalen vast te leggen en een urenregistratie per project bij te houden.

Geïntegreerd database- en projectmanagementsysteem

In 2010 werd het projectmanagementsysteem gerealiseerd. Hierdoor was alle LtO-projectinformatie online toegankelijk voor alle direct betrokkenen.

In 2011 vond een uitgebreid onderzoek plaats naar kwantitatieve gegevens over de procestechniek. Dit was specifiek gericht op het in kaart brengen van de instroom, doorstroom en uitstroom van de mbo-procesopleidingen in Limburg, het in kaart brengen van de vraagkant aan de hand van gegevens van het UWV en het maken van een analyse 'aanbod versus vraag' waarbij nadrukkelijk een link werd gelegd naar RAIL.

Uitgangspunt was dat dit niet wéér een academisch onderzoek zou worden, maar dat gezamenlijk convergerend gekeken werd naar de beste kansen voor aanbod en vraag in een moeilijk te doorgronden en steeds krappere wordende markt. Daarbij moest concreet in beeld gebracht worden wat wel en wat niet werkt en diende dit onderzoek sturingsinformatie op te leveren. Het was ook essentieel om ter verdieping van RAIL specifieke arbeidsmarktgegevens over procestechniek transparant te maken en te bundelen tot één analyse.

Hoofdconclusies van het onderzoek

- Toenemende vergrijzing: in Zuid-Limburg is 51 procent van de werknemers ouder dan veertig en slechts 5 procent jonger dan 27 jaar.
- Toenemende ontgroening: er melden zich minder leerlingen aan en er is relatief veel uitval in de beroepsopleidende leerweg (BOL), waardoor er (te) weinig nieuwe gediplomeerden op de arbeidsmarkt komen.
- Toenemende tekorten: 38 procent van de bedrijven voorziet een structureel personeelstekort (met name op mbo-niveau 3 en 4) op langere termijn.

De conclusies van het onderzoek dienden als basis voor toekomstige plannen en projecten van LtO. De analyse en data zijn via een online database toegankelijk gemaakt.

In 2012 is besloten om voor Zuid-Limburg, naast de reeds voorhanden instrumenten als Rail, UWV kwartaalrapportages en dergelijke, verder geen gegevens meer te verzamelen en/of te analyseren. De wijze waarop vanuit LtO inzicht is verkregen op de arbeidsmarktsituatie van procestechniek in Zuid-Limburg wordt als best practice aangemerkt en dient daarmee als basis voor een verdere uitrol naar Noord- en Midden-Limburg.

Hoofdstuk 6

Marketing & Communicatie

Strategie en resultaat

Het domein 'Marketing en Communicatie' (kortweg Marcom) is één van de flankerende domeinen van de drie hoofddomeinen Scholieren, Werkenden en Werkzoekenden. Het domein Marcom is (mede)verantwoordelijk voor de ontwikkeling van een overkoepelend gedachtegoed en biedt concreet structuur en ondersteuning aan de communicatie ten behoeve van de aan LtO deelnemende partijen in alle domeinen. De focus binnen het domein Marcom ligt op het verduurzamen van initiatieven binnen LtO en het waarborgen van de relevantie voor alle betrokken partijen. Ter ondersteuning van deze doelstelling is een communicatiestrategie ontwikkeld, gestoeld op de uitvoering van (kleinschalige) campagnes.

In 2011 is 'People in Process' ingezet als netwerkevent om meer betrokkenheid en verantwoordelijkheid van spelers te realiseren in het Ecosysteem voor de arbeidsmarktproblematiek binnen de procestechniek.

People in Process is daarnaast in 2012 uitgerold als gemeenschappelijke noemer voor het verbinden van het Ecosysteem. In het kader hiervan werd ook de website People-in-Process opgezet. Doel hierbij was het transparant maken van het netwerk. Tevens zijn diverse themagroepen aan de slag gegaan en zijn er nieuwsbrieven uitgegeven.

Om de resultaten van het netwerk zichtbaar te maken, best practices te delen en aansluiting te zoeken met eigen acties zijn er in totaal drie events georganiseerd. Naast het eerdergenoemde 'People in Process'-event op 1 december 2011 vond er op 15 november 2012 een LtO-Workshop plaats tijdens de 'Dag van het MKB' met als doel het bedrijfsleven te inspireren de arbeidsmarktproblematiek als sector op te pakken. Aansluitend was er eind november 2012 het LtO Slot-event, bestaande uit een evaluatie, vooruitblik en borging van de LtO-activiteiten, met direct betrokkenen uit het onderwijs, het bedrijfsleven en de overheid.

Een opsomming van de communicatiemiddelen die zijn ingezet:

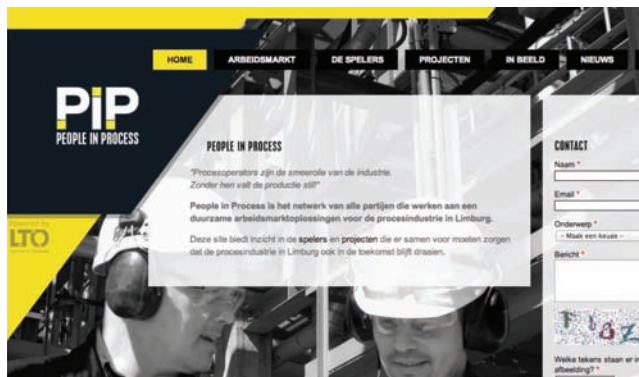
- een website en een digitaal netwerkboek om de transparantie van het netwerk procestechniek Zuid-Limburg te vergroten (zie www.people-in-process.nl);
- drie netwerkevents om het netwerk te activeren, LtO verworvenheden te delen en te borgen;
- diverse nieuwsbrieven om te informeren over actualiteiten en best practices;
- een LinkedIn-groep People in Process om de dialoog aan te gaan;
- themabijeenkomsten van themagroepen, afkomstig uit het netwerk en gevormd op basis van het event 'People in Process' om de inhoudelijke thema's verder uit te werken.

Website People in Process

In 2012 is de website www.people-in-process.nl ontwikkeld, powered by LtO.

Deze website is bedoeld om transparantie te creëren rondom ontwikkelingen in de procestechniek en antwoorden te geven op vragen als; wat zijn de actuele arbeidsmarkt cijfers? Welke spelers bevinden zich binnen het netwerk van procestechniek? Welke projecten zijn uitgevoerd om vraag en aanbod op de arbeidsmarkt (beter) op elkaar af te stemmen?

In totaal presenteren zich op de website zo'n vijftig spelers afkomstig uit het onderwijs, het bedrijfsleven en intermediaire organisaties. Daarnaast zijn hier bijna dertig projecten beschreven, aangevuld met contactgegevens voor het verkrijgen van verdere informatie.

Aangezien LtO eindig is, werd bewust gekozen voor de naam 'People in Process'. Hierdoor zou de site ook na afloop van LtO in principe kunnen blijven voortbestaan en kan de continuïteit van het initiatief gewaarborgd worden door een projectpartner. Datzelfde geldt voor de LinkedIn-groep 'People in Process', die in mei 2013, 76 leden telde.

Nieuwsbrieven

In totaal zijn er onder de naam People in Process zes nieuwsbrieven uitgegeven, waarvan vier in 2012 en twee in 2013. De nieuwsbrieven dienden ter ondersteuning om zo het netwerk van People in Process blijvend te activeren. Aan bod kwamen nieuwe ontwikkelingen binnen de procestechniek en de actuele statussen van projecten op dit gebied, waaronder die van LtO.

Web version | Update preferences | Unsubscribe | Like | Tweet | Forward

De opvolger van de LtO DOE-groep: Arbeidsmarktplatform Procesindustrie Zuid-Limburg

In opvolging van het LtO-event 2011 kwam in 2012 een follow-up tot stand in de vorm van de Doe

Netwerkevent 'People in Process'

Ruim 120 professionals uit het Limburgse bedrijfsleven, onderwijs en overheid kwamen op donderdag 1 december 2011 bijeen in het Heerlense C-mill. Samen gingen zij op zoek naar vernieuwende arbeidsmarktoplossingen voor de Limburgse procesindustrie. Met succes. Er werden knelpunten besproken, toekomstbeelden gedeeld, belangrijke thema's geïdentificeerd en concrete acties benoemd. Hiermee werd gehoor gegeven aan de oproep van Mark Verheijen, gedeputeerde Provincie Limburg, die in de openingsspeech nadrukkelijk wees op de noodzaak tot krachtenbundeling. "Want er zijn nieuwe verbindingen en combinaties nodig om het dreigend tekort aan operators op te lossen," zo benadrukte hij. LtO-voorzitter Huub Truijzen zette deze constatering kracht bij door te wijzen op de ambities van LtO. "Het doel is om elk jaar structureel vijfhonderd nieuwe mensen te laten instromen in de procestechniek. Dat is een ambitieuze doelstelling," aldus de voorzitter.

De feiten op tafel

In het 'Operators World Café' gingen de deelnemers enthousiast aan de slag om hun bijdrage te leveren aan het verwezenlijken hiervan. Hoewel meniggen moest wennen aan de opzet - de tafelkleden deden in dit decor dienst als notitieblokken - barstte na een ietwat voorzichtige start dan toch de interactie los. In drie sessies, met steeds wisselende tafelgenoten, gingen de deelnemers op zoek naar het antwoord op de drie centrale vragen; hoe ziet de ideale toekomst eruit? Wat doen we dan anders dan nu? Wat kunnen we doen, wat is haalbaar, wenselijk en motiverend, om daar te komen?

Kruisbestuiving pur sang

In één ochtend is zo een schat aan kennis, inzichten, ideeën en contacten vergaard en zijn de spelers in de procesindustrie ervan doordrongen geraakt dat zij elkaar nodig hebben voor het realiseren van een vitale arbeidsmarkt in de Limburgse procesindustrie. Wat deze opzet extra bijzonder maakte, was het ontbreken van hiërarchie en niveauverschil. Studenten wisselden van gedachten met managers en onderwijsdeskundigen deelden hun mening met bestuurders, hetgeen resulteerde in een unieke kruisbestuiving.

De zeven hoofdthema's

Aan het eind van de ochtend zijn alle ideeën en overpeinzingen geclusterd tot zeven hoofdthema's te weten: Herinrichting

onderwijs, Organisatie onderwijs, Basiscompetenties, Baanbeheer, Uitbreiding doelgroepen, Imago en Samen organiseren. Rond deze thema's vonden deelnemers elkaar en werd besloten om, gezamenlijk en individueel, concrete acties te gaan ondernemen.

Deze acties zijn in de daaropvolgende maanden verder uitgewerkt door de zogenoemde thema- of DOE-groepen. Daarbij zijn zowel de thema's Herinrichting onderwijs en Organisatie onderwijs als de thema's Baanbeheer en Uitbreiding doelgroepen samengevoegd.

Netwerkevent 'Dag zonder Grenzen' / Dag van het MKB Limburg

Jaarlijks is er in Parkstad de Limburgse 'Dag van het MKB'. In 2012 vond deze bijeenkomst, die het thema 'Dag zonder grenzen' droeg, plaats op 15 november. In het Parkstad Limburg Stadion kwamen mkb'ers uit de regio bijeen om ervaringen te delen en inspiratie op te doen. De centrale vraag luidde: wat betekent het als we de grenzen in de dagelijkse bedrijfsvoering zouden loslaten?

License to Operate, partner van dit event, nodigde zo'n vijftig bedrijven, die gerelateerd zijn aan de procesindustrie, uit om deze dag bij te wonen en verzorgde tevens een kennissessie over arbeidsmarktvraagstukken in de procesindustrie. Tijdens deze kennissessie genaamd 'Een model voor een dynamische arbeidsmarktbenadering' werd een blauwdruk getoond hoe grip kan worden verkregen op de arbeidsmarkt en werden diverse good practices in het mkb gepresenteerd. Daarnaast werd concreet benoemd wat ondernemers in de procesindustrie kunnen doen om hun mensen te behouden en nieuwe doelgroepen aan te trekken.

Hands-on

LtO deed dit vanuit de kennis en kunde die in de afgelopen twee jaar is opgebouwd en waarin verschillende methoden en good practices zijn ontwikkeld om de tekorten op de arbeidsmarkt voor procesoperators te lijf te gaan. Als samenwerkingsverband van de drie o's, ondernemingen, onderwijs en overheid, zijn traditionele grenzen doorbroken en nieuwe samenwerkingsverbanden tot stand gebracht die onder de noemer 'People in Process' een krachtig netwerk vormen. Naast de programmagroep, kwamen ook de ondernemers, intermediairs, onderwijsinstellingen en andere stakeholders aan het woord

om hun ervaringen te delen. Tevens vonden er diverse interviews plaats met mensen van onderwijsinstellingen, Etil en het bedrijfsleven. Centraal tijdens deze (inter)actieve sessie stond de hands-on mentaliteit en de praktijkgerichtheid.

Netwerkevent Borging en Overdracht

Het LtO-programma loopt medio 2013 ten einde, maar een groot deel van de projecten is reeds afgerond in 2012. In twee jaar tijd zijn tientallen projecten uitgevoerd. Van Speeddates tot simulatiegames en van doorlopende leerlijnen tot een Miniplant Procestechniek. De rode draad was steeds het stimuleren van samenwerking en het sluiten van nieuwe allianties tussen de wel zeer diverse spelers op de arbeidsmarkt voor de procestechniek. Op 26 november 2012 werden de spelers uitgenodigd op het Slot-event van LtO om de verworvenheden uit het LtO-programma te bestendigen en te verankeren voor de toekomst.

Tijdens dit event kwamen de partijen bijeen die het stokje van LtO gaan overnemen om de samenwerking binnen het Ecosysteem, passend bij de dynamiek in de arbeidsmarkt, te continueren. Samen zetten zij de prioriteiten voor het komende jaar op een rijtje en presenteerde LtO de best practices.

Het vervolg

Zo'n dertig direct betrokkenen brainstormden tijdens dit event over de gezamenlijke agenda voor 2013. De centrale vraag hierbij was; waar moeten de spelers in het arbeidsmarktecosysteem het komende jaar op focussen om succesvol te blijven innoveren?

Het antwoord

-Vraaggestuurd opleiden: bedrijven in de driver's seat. Dat vereist continu helder inzicht in de vraag, zowel kwantitatief als kwalitatief, nu en in de toekomst. Het waarborgen van de uitstroom vergt een collectieve aanpak.
-Eigenaarschap: iedereen is eigenaar dus betrokken en medeverantwoordelijk, levert vanuit deze visie zijn eigen aandeel en is bereid om samen naar oplossingen te zoeken.
-Regie: deze dient gevoerd te worden door een kleine, centrale, visionaire club, die langer dan een jaar vooruit denkt, één front office met shared services vormt en een duidelijke verdeling kent van taken en bevoegdheden.

-Creativiteit: denk in kansen en out-of-the-box. Wet- en regelgeving zijn ondergeschikt.

-Smoel: communiceer helder richting de arbeidsmarkt, werkzoekenden en bedrijven.

-Rekenschap: werk met haalbare targets en 'performance indicators' en monitor output en resultaat.

-€= enabler: als je de noodzaak duidelijk kunt maken, volgt de financiering vanzelf.

Ecosysteem

Tijdens het Slot-event is tevens het 'Ecosysteem procestechniek in de regio' gepresenteerd. In een gezonde arbeidsmarkt weten vraag (bedrijven) en aanbod (scholieren, werknemers en werkzoekenden) elkaar op het juiste moment te vinden.

De praktijk laat echter zien dat dit niet vanzelf gaat. De arbeidsmarkt is een complex (eco)systeem waarin, naast vragers en aanbieders van arbeid, nog tal van partijen een rol spelen. De kunst is elkaar te versterken in een omgeving die permanent in beweging is. De aanjagers in het Ecosysteem richten zich specifiek op het bij elkaar brengen van vraag en aanbod. De primaire aanjagers hierin zijn: onderwijsinstellingen, UWV en Servicepunt Techniek, arbeidsmarktintermediairs en flexaانبieders, projectorganisaties zoals Procestechniek Limburg (PTL), Technocentrum Zuid-Limburg (TCZL) en License to Operate (LtO).

Themabijeenkomsten

De zeven hoofdthema's die tijdens het LtO-netwerkevent 'People in Process' geformuleerd werden aan de hand van de geopperde ideeën en overpeinzingen zijn in een later stadium nader uitgewerkt door diverse themagroepen. Uiteindelijk zijn er vier themagroepen aan de slag gegaan waaronder de DOE-Groep en de themagroep Imago.

DOE-groep

Kernactiviteit van de DOE-Groep was het bevorderen van de instroom van werkzoekenden in de procesindustrie. Deze activiteit is gekoppeld aan het LtO-domein Werkzoekenden. In 2012 vonden vier bijeenkomsten plaats waarin, afzonderlijke en onder eigen regie gevoerde, deelprojecten zijn uitgevoerd, besproken en gedeeld met de andere partijen. De actoren in de groep besloten op eigen initiatief een vervolg te geven aan het LtO-project dat op 31 december 2012 eindigde.

Het geïnitieerde vervolg heeft reeds concreet vorm gekregen. In 2013 zullen een aantal partijen actief zijn, te weten: uitzend- en flexorganisaties, dienstverleners, ROC's, particuliere opleiders, werkgevers, PMLF en UWV Werkgeversdienstverlening. De actoren blijven bijeen in het Arbeidsmarktplatform Procesindustrie Zuid-Limburg. Kernactiviteit blijft het bevorderen van de instroom van werkzoekenden in de procesindustrie. Daarbij blijven ook de vanuit LtO gerealiseerde activiteiten, zoals de Werkgeversbenadering procesindustrie 2011, als leidraad dienen.

Voor 2013 zijn voorlopig de volgende activiteiten benoemd: het realiseren van een instroom van 100 BBL'ers (opleiders/werkgevers) en 75 nieuwe instromers in de procesindustrie (UWV/werkgevers). En het gezamenlijk, met alle actoren onder regie van UWV/PMLF, opvolgen van de werkgeversbenadering 2011-2012.

Themagroep 'imago'

De themagroep Imago organiseerde in totaal drie bijeenkomsten. Tijdens de eerste bijeenkomst dromden zo'n twintig deelnemers samen om enthousiast het gesprek aan te gaan over het imago van de procestechniek en de mogelijkheden ter verbetering. Omdat de daaropvolgende bijeenkomst helaas minder goed bezocht werd, besloot men de derde bijeenkomst kracht bij te zetten door hier een specifiek en actueel onderwerp aan te koppelen. Met succes. Het onderwerp 'Procestechniek en sociale media' bleek hot. Ruim dertig deel-

nemers verzamelden zich bij DSM in Urmond om samen antwoord te geven op de vraag; kunnen we sociale media inzetten om het imago van procestechniek te verbeteren? Onder hen bevonden zich zowel 'early adaptors' die met vallen en opstaan hun weg trachten te vinden in het online oerwoud als sceptici die zweren bij het 'traditionele' offline netwerken.

De betrokken experts van Syntens en Kansocial gaven de deelnemers een overzicht van zowel de kansen als de valkuilen: "Negentig procent van de consumenten vertrouwt op wat hun vrienden zeggen. Daar zit de kracht van de sociale media. Een waarschuwing is echter op zijn plaats. De mogelijkheden zijn legio, maar zorg wel eerst voor een heldere doelstelling. Sociale media is geen doel op zich, maar een middel om met de doelgroep in gesprek te komen."

Ervaren gebruikers van Procestechniek Limburg en het Arcus College maakten dankbaar gebruik van de verworven wijsheid. Deze twitterende ambassadeurs hebben nog niet zoveel volgers maar hun 'tweets' leverden wel al flinke publiciteit op in de traditionele media. Mede dankzij deze bijeenkomst werden zij zich er terdege van bewust dat je niet voor jongeren moet bedenken wat zij interessant vinden, maar dat je het ze veel beter zelf kunt vragen. In het bezit van nieuwe ideeën, goede tips en voldoende stof tot nadenken over de bijdrage van sociale media ten behoeve van zowel de eigen organisatie als de imagoverbetering van de sector, togen de deelnemers huiswaarts.

Hoofdstuk 7

Financiële Rapportage

De activiteiten binnen LtO zijn begroot en gefinancierd volgens onderstaand plan.

Projectsubsidie van de Provincie Limburg is €2.000.000,-. Deze is als volgt besteed:

	Incl. BTW	Excl. BTW
Realisatie 2010	82.071	68.968
Realisatie 2011	635.767	551.790
Realisatie 2012	646.783	560.628
Prognose realisatie 2013	635.379	525.106
TOTAAL	2.000.000	1.706.492

Onderverdeling naar domein en andere werkzaamheden:

Domein	Realisatie 2010	Realisatie 2011	Realisatie 2012	Prognose Realisatie 2013	TOTAAL
Programmamanagement		145.560	100.749	39.675	285.984
Scholieren		121.702	218.707	210.548	550.957
Werkenden		17.962	18.479	78.200	114.641
Werkzoekenden		60.900	76.500	8.625	146.025
Werkenden-Werkzoekenden		65.390	55.198		120.588
Info-Atlas	40.235	53.733	966		94.934
Marketing en Communicatie	28.733	86.543	83.362	27.025	225.663
Samenvoeging PTL/LTO/TCZL			6.667	30.000	36.667
Vooruitblik Noord- & Midden Limburg				100.000	100.000
Ongeoormerkt				31.033	31.033
TOTAAL	68.968	551.790	560.628	525.106	1.706.492

Bij de uitgave van deze rapportage is de projectperiode nog niet afgelopen. De definitieve cijfers zullen na afloop van de projectperiode en na afronding van de accountantscontrole aan de subsidiënten verstrekt worden.

Daarnaast hebben de overige projectpartners gedurende de projectperiode ook een substantiële bijdrage geleverd (projecturen, werkzaamheden stuur- en adviesgroep e.d.), welke echter niet gekapitaliseerd zijn.

Hoofdstuk 8

Borging en vooruitblik uitrol Noord- & Midden- Limburg

“LtO is geslaagd als de borging en uitrol naar tevredenheid gerealiseerd zijn”

Operatie Limburg-breed

Met de borging van de best practices en de uitrol naar Midden- en Noord-Limburg komt het einde van het Zuid-Limburgse LtO-programma in zicht. “We kijken terug op een succesvolle uitvoering, al is LtO pas echt geslaagd als ook de borging en uitrol naar tevredenheid gerealiseerd zijn,” vertelt programmamanager Gerard Ensink. Momenteel wordt nog hard gewerkt om dat te verwezenlijken. Dat gebeurt op diezelfde kenmerkende wijze waarop ook de rest van het programma is ingevuld, want naast teamwork waren een duidelijke setting, visie en structuur in belangrijke mate bepalend voor het succes. Met behulp van deze voor LtO zo typerende werkwijze krijgt ook de laatste doelstelling steeds concreter vorm. Gerard Ensink over de route en de eindbestemming.

“Naast de nadrukkelijk gevoelde noodzaak om dit gezamenlijk op te pakken én het feit dat de participanten van *de drie o’s* zich hier met hart en ziel voor ingezet hebben, was vooral ook de wijze waarop dit gebeurde bepalend. Een adequaat en doeltreffend projectmanagement is essentieel gebleken. Daartoe is het belangrijk dat de visie, structuren en verantwoordelijkheden duidelijk zijn. Iedereen moet weten wat er van hem verwacht wordt, waar hij verantwoordelijk voor is en rekenschap over moet afleggen. Zo creëer je een heel duidelijke setting waarin je structureel aan de slag kunt, zaken concreet van de grond komen en samenwerking inspirerend en effectief kan zijn.”

De twee peilers

“De borging is als projectdoelstelling primair ingebed in het LtO-programma. Er is een duidelijke route uitgestippeld om dit te kunnen realiseren. Doel is om een Ecosysteem Procesindustrie ‘in te richten’ dat zelfstandig zou moeten acteren ten behoeve van een duurzame, kwantitatieve en kwalitatieve arbeidsmarkt voor de procesindustrie. Om dit systeem adequaat te laten functioneren zijn twee aandachtspunten geformuleerd. Op de eerste plaats is het essentieel om de betrokkenheid van het mkb te waarborgen. Met name bij kleinere bedrijven ontbreekt, door de sterke focus op het hier en nu, veelal een langetermijnvisie. Bovendien vertrouwen zij erop dat de intermediaire organisaties, waar zij vaak mee samenwerken, zorgdragen voor een adequaat aanbod. Het is vanuit

dit oogpunt dus veel effectiever om samenwerking te zoeken met de intermediaire organisaties en zo indirect de beoogde betrokkenheid van het mkb te realiseren.”

Intermediaire insteek

“Door diverse intermediaire organisaties, waaronder drie uitzendbureaus en Profcore, te motiveren langetermijnrelaties aan te gaan middels het aanbieden van langetermijnproposities in de vorm van personeelsplanning en personeelsanalyse, kunnen zij het mkb inzicht verschaffen in wat op langere termijn nodig is. Zij dragen op deze wijze dus niet alleen zorg voor het op korte termijn leveren van de benodigde procesoperators maar begeleiden en ondersteunen de ondernemer ook bij het te voeren personeelsbeleid en het opleiden van werknemers. Het aangaan van langdurige relaties heeft tot gevolg dat concurrentie binnen de intermediaire sector begrensd is. Dat vereist een andere benadering en werkwijze. De concurrent moet veel meer gezien worden als ‘concollega’. Het is essentieel hierover een ‘understanding’ te creëren.”

De binding gebonden

“Tweede aandachtspunt is het creëren en stimuleren van een binding tussen de meest invloedrijke actoren binnen het Ecosysteem: het Onderwijs (Arcus College en Leeuwenborgh, vmbo), PTL/TCZL, Servicepunt Techniek en de intermediaire organisaties. Door dit duidelijk in kaart te brengen en inzichtelijk te maken, is bij alle vier partijen het bewustzijn gecreëerd dat zij een beïnvloedende rol hebben ten aanzien van de borging. De nieuwe organisatie die gaat ontstaan door samenvoeging van TCZL, LtO en PTL is gevraagd erop toe te zien dat er met een zekere frequentie interactie plaatsvindt. Zo wordt het hele Ecosysteem uitgenodigd om de ‘visie’ levend te houden en nieuwe initiatieven te stimuleren om te kunnen inspelen op actuele ontwikkelingen.

Invulling uitrol

“De succesvolle uitvoering van het LtO-programma leidde logischerwijs tot de vraag van de stuurgroep over een uitrol naar de rest van Limburg. Inmiddels wordt hier al actief vorm aan gegeven. Daarmee is ook voldaan aan de voorwaarde van de Provincie, die een essentiële rol heeft gespeeld in de financiering van het programma, dat kennis, kunde en best practices Limburg-breed toegepast moeten kunnen worden. Momenteel

worden er in samenwerking met diverse organisaties, waaronder de PTL-bedrijven, door middel van gesprekken, gegevens verzameld om vraag en aanbod voor de middellange termijn in kaart te brengen. Deze worden door Etil gebundeld in een analyse zodat er een duidelijk en helder beeld ontstaat over nut en noodzaak. Vervolgens worden deze gegevens gepresenteerd aan de overheid en onderwijsinstanties om zo wederom een samenwerking te effectueren tussen de drie o's."

Programma op maat

"Er wordt vanuit gegaan dat de uitrol van het programma in Noord- en Midden-Limburg ongeveer twee jaar in beslag zal nemen. Na deze periode zou een optimaal functionerende arbeidsmarkt voor de procesindustrie voor geheel Limburg gerealiseerd moeten zijn. Uiteraard is dit nog een flinke uitdaging. De uitvoering van het LtO-programma in Noord- en Midden-Limburg vraagt om specifieke aanpassingen. Zo moet er rekening mee worden gehouden dat hier deels andere topsectoren actief zijn. Naast Chemie en Life Sciences spelen hier met name tevens de sectoren Food en Agro een belangrijke rol. Het is zaak om ook deze sectoren bij de uitvoering te betrekken. We hebben er echter alle vertrouwen in dat we op grond van de vergaarde kennis en kunde LtO ook Limburg-breed tot een succes kunnen maken."

Samenvoeging TCZL/PTL/LtO

Nadat de drie besturen van TCZL, PTL en LtO vorig jaar besloten de organisaties samen te voegen, wordt er in 2013 hard gewerkt aan de concrete invulling. Een bestuurlijke en een programmatische werkgroep maken dit jaar de blauwdruk voor de oprichting van één overkoepelende organisatie met een Limburg-brede scope.

Aanleiding voor de samenvoeging was zowel de bestuurlijke overlap als de, gedeeltelijke, overlap betreffende de doelstellingen en de daaruit voortvloeiende beoogde synergie die samenvoeging op kan leveren. "De drie organisaties zijn immers alle gericht op het nivelleren van het tekort aan technisch personeel en het optimaliseren van de aansluiting tussen onderwijs en arbeidsmarkt," licht Gerard Ensink, directeur TCZL, toe. "Daarbij staat ook het enthousiasmeren van jongeren voor techniek hoog op de agenda's." Het proces om tot samenvoeging te komen resulteerde eind mei in een concreet plan dat aan de besturen wordt voorgelegd. Vervolgens zal de rest van het jaar benut worden om dit te implementeren waardoor de nieuwe organisatie per 1 januari 2014 operationeel zou kunnen zijn.

COLOFON

Projectleider eindrapportage : Anique Soetermeer-Gabriëls

(Eind)redactie: knappe koppen communicatie, Valkenburg

Cartoons: MEC studio, Meerssen

Fotografie: Peter Soudant en TechniekTalent.nu

Vormgeving: Vormaat Grafische Vormgeving, Cadier en Keer

Druk: Drukkerij Gijssenberg, Maasmechelen (B)

Juni 2013

Mede mogelijk gemaakt door de provincie limburg

Mede mogelijk gemaakt door de provincie limburg

